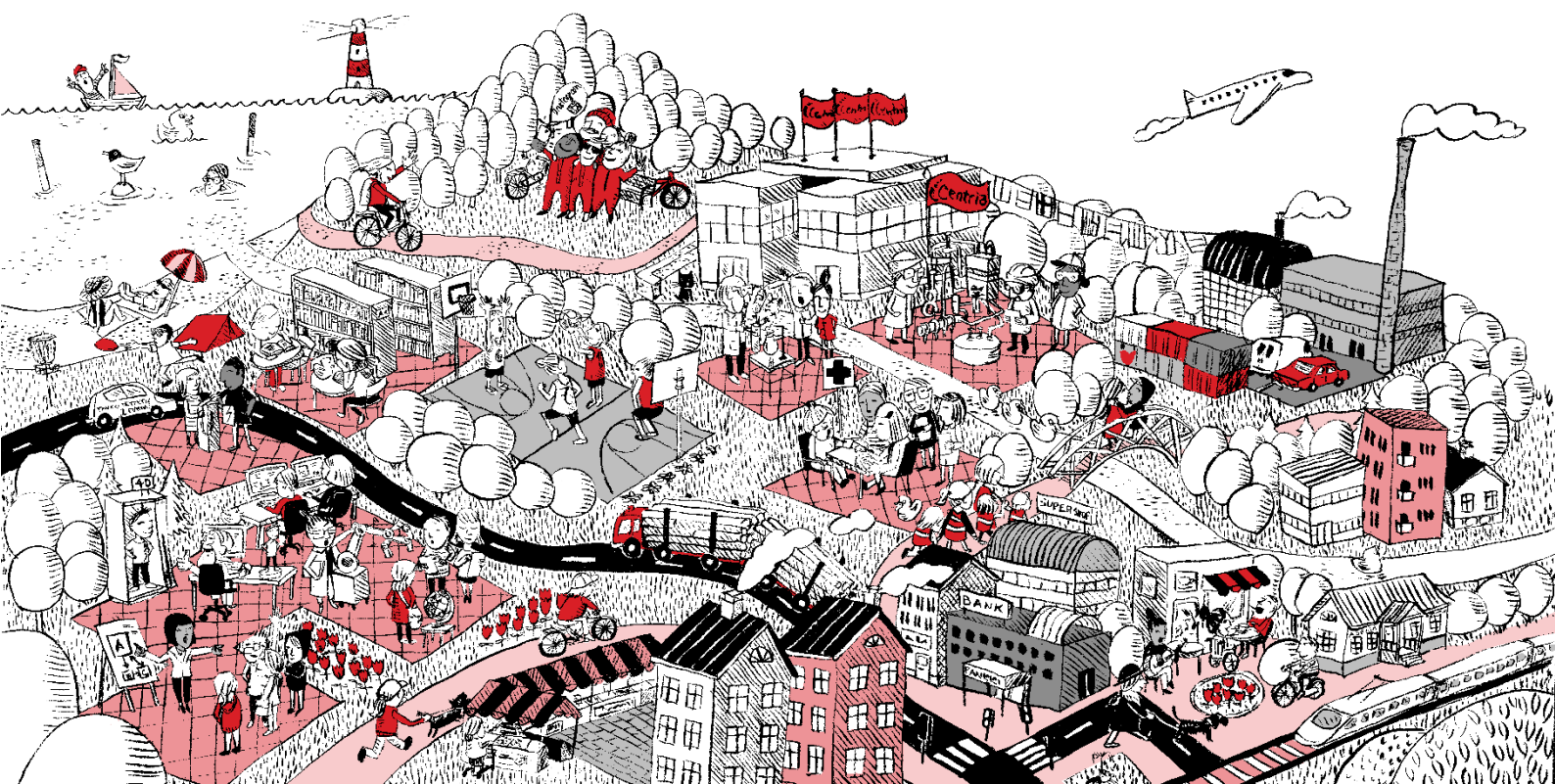

Iida Sorvisto

TOIMINTAA OSALLISUUDEN TUEKSI SILMUN ASUKKAILLE

Osallisuutta lisäävä projekti lastensuojeluyksikön yhteisöpäivien toimintaan

Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutus
Maaliskuu 2021

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Maaliskuu 2021	Tekijä/tekijät Iida Sorvisto
Koulutus Sosiaalialan koulutusohjelma		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi TOIMINTAA OSALLISUUDEN TUEKSI SILMUN ASIAKKAILLE. Osallisuutta lisäävä projekti lastensuojeluyksikön yhteisöpäivien toimintaan.		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho		Sivumäärä 42 + 7
Työelämäohjaaja Minna Nadasi		
<p>Opinnäytetyöni tavoitteena oli osallisuuden tukeminen ja lisääminen lastensuojeluyksikön arjessa yhteisöpäivien toiminnan kautta. Työn tilaajana toimi lastensuojeluyksikkö Silmu. Silmu tarjoaa ammatillista sijaishuoltoa huostaanotetuille tai avohuollon tukitoimenpiteenä kodin ulkopuolelle sijoitetuille yli 12-vuotiaille lapsille ja nuorille. Tavoitteena oli yhteisöpäivien toiminnan suunnittelun ja toteutuksen kautta osallistaa nuoria yhteisessä toiminnassa. Aihe valikoitui, koska osallisuus on tärkeä osa lastensuojelun asiakkaana oleville lapsille ja nuorille, jotta he oppisivat vaikuttamaan ja ilmaisemaan mielipiteensä omassa asiassaan. Opinnäytetyössä kyky ilmaista itseään osallisuuden keinoin sekä tutkittu tieto osallisuuden vaikutuksesta yksilön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ovat vuorovaikutuksessa keskenään.</p> <p>Opinnäytetyöni oli projektimuotoinen, ja se toteutettiin viiden intervention avulla. Interventioiden aiheena oli suunnitella ja toteuttaa mielekäästä toimintaa yhteisöpäivien aikana yhdessä nuorten kanssa. Silmun henkilökunta oli mukana opinnäytetyön suunnittelu- ja toteutusvaiheissa. Interventiot suoritettiin joulukuussa 2020 sekä tammikuussa 2021. Interventioihin osallistui vaihtelevasti neljä tai viisi Silmussa sillä hetkellä asustavaa nuorta, iältään he olivat 12-17-vuotiaita.</p> <p>Osallisuuden portaiden mallin mukaan osallisuuden määrää ja toteutumista voidaan mitata asiakkaan näkökulmasta. Osallisuuden portaavat toimivat tässä työssä osallisuuden toteutumisen määrittelyssä. PDCA-mallin mukainen jatkuvan parantamisen malli osallistava toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta muodostui tämän opinnäytetyön projektin avulla ja jäi käytettäväksi Silmun toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen jatkossakin.</p>		
Asiasanat Osallisuus, osallisuuden portaavat, lastensuojelun asiakkaat.		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date March 2021	Author Iida Sorvisto
Degree programme Bachelor of Social Sciences, Social Services		
Name of thesis ACTIVITIES TO SUPPORT INCLUSION FOR THE CUSTOMERS OF SILMU, an inclusive project for the child protection unit's community days		
Centria supervisor Anne Jaakonaho	Pages 42+ 7	
Instructor representing commissioning institution or company Minna Nadasi		
<p>The aim of this thesis was to support and increase inclusion in the daily life of the child protection unit through the activities of community days. The work was commissioned by the child welfare unit called Silmu. Silmu provides professional foster care for children and young people over the age of twelve, placed outside the home as a support measure. The work was commissioned by the child welfare unit called Silmu. Silmu provides professional foster care for children and young people over the age of twelve, placed outside the home as a support measure. The aim was to involve young people in joint activities through the planning and implementation of uppercase activities. The topic was chosen because inclusion is an important part for children and young people who are clients of child protection, so that they learn to influence and express their views independently. In the thesis, the ability to express oneself by means of inclusion and the researched knowledge about the impact of inclusion on the individual's overall well-being interact with each other.</p> <p>This thesis was a project and was implemented using five interventions. The subject of the interventions was to plan and implement meaningful activities during the community days together with the young people. Silmu's staff was involved in the planning and implementation phases of the thesis. The interventions were carried out in December 2020 and in January 2021. Four young people currently living in Silmu, aged 12-17, participated in the interventions.</p> <p>According to the model of the involvement steps, the amount and implementation of involvement can be measured from the customer's point of view. The levels of inclusion work in this project to define the realization of inclusion. The model of continuous improvement according to the PDCA-model for the planning and implementation of participatory activities was formed with the help of this thesis project and remained to be used for the planning and implementation of Silmu's operations in the future as well.</p>		
Key words Customers of child protection work, participation, stairs of inclusion.		

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Osallisuus

Osallisuuden on kuvailtu tarkoittavan mukanaoloa jossakin tai osan ottamista johonkin. Termeinä toistaan voidaan kuitenkin erottaa ”osallisuus” ja ”osallistuminen”. Osallisuus koostuu oikeudesta saada tietoa itseä koskevista asioista sekä mahdollisuuksista ilmaista mielipiteensä niistä ja näin päästä puolestaan vaikuttamaan näihin asioihin. Osallistuminen taas tarkoittaa konkreettisempaa osallisuuden toimintaa. Osallisuuden vastakohtana voidaan nähdä osattomuus, jolla viitataan yksilön sivuun jääneeseen asemaan esimerkiksi yhteiskunnassa. Osallisuudessa on nähtävissä yksilöllinen sekä yhteisöllinen elementti. Yksilö voi kokea itsensä arvokkaaksi osallistuessaan, ja toisaalta ympäröivän yhteiskunnan on oltava sellainen, että siellä osallisuus on mahdollista. (Pajulammi 2014.)

Lastensuojelun asumisyksikkö

Tämä projektioinnäytetyö toteutettiin lastensuojeluyksikkö Silmun asiakkaille. Lastensuojeluyksikkö Silmu on Kokkolassa sijaitseva seitsemän paikkainen kodikas laitousyksikkö, joka tarjoaa ammatillista sijaishuoltoa huostaan otetuille tai avohuollon tukitoimenpiteitä kodin ulkopuolelle sijoitettaville 12-vuotiaille ja sitä vanhemmille lapsille ja nuorille. Silmun toiminta-ajatuksena on tarjota turvallinen, aikuisjohteinen koti ja arki sijaishuoltoa tarvitseville lapsille ja nuorille (Lastensuojeluyksikkö Silmun toimintasuunnitelma 2020.)

Nuoret lastensuojelussa

Tässä opinnäytetyössä puhun projektin kohderyhmästä tai asiakkaista nimellä nuoret. Tällä tarkoitan kohderyhmääni, joka koostui yli 12-vuotiaista nuorista. Teetin projektin juuri nuorille, sillä näkemykseni on, että tämä ikäryhmä kaipaa osallisuuden tuomaa päätäntävaltaa ja vastuuta sekä vaikuttamisen mahdollisuuksia. Lastensuojelussa on 2000-luvulla korostunut lapsikeskeisen työskentelyn merkitys. Samanaikainen painotus on lapsi- ja nuorisotutkimuksessa, joissa kiinnostuksen kohteena on lasten ja nuorten näkökulma; heidän toimijuutensa, toimijuuden tuntuensa ja kokemuksensa. (Bardy 2009.) Tässä opinnäytetyössä haluan tukea ja lisätä nimenomaan nuorten kokemusta kuulluksi tulemistä.

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN ETENEMINEN, ALKUKARTOITUS JA PÄÄTEHTÄVIEN ESITTELY 3	
3 KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA OPINNÄYTETYÖHÖN LIITTYEN	5
3.1 Osallisuus	5
3.2 Lapsen oikeudet ja osallisuus lastensuojelussa.....	6
3.3 Osallisuuden portaat mittaamassa osallisuutta.....	8
3.4 Vaikuttamistyön hyödyt	9
3.5 Nuoren mielipiteen selvittäminen	10
4 OPINNÄYTETYÖN PÄÄTEHTÄVIEN KUVAAMINEN	11
4.1 Lähtötilanteen kartoitus ja osallisuusprojektin kehittämistehtävän esittely	11
4.2 Osallistamisprojekti ja PDCA-malli.....	13
4.3 Ensimmäinen interventio.....	15
4.4 Toinen interventio	16
4.5 Kolmas interventio	17
4.6 Neljäs interventio	18
4.7 Viides interventio	19
4.8 Palaute interventioiden päätyttyä.....	20
5 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET TULOKSET	22
5.1 Osallisuuden toteutuminen nuorten näkökulmasta	22
5.2 Osallisuusprojektin interventioiden arviointi.....	27
5.3 Projektin tulokset ja osallisuuden portaat.....	29
6 OPINNÄYTETYÖPROJEKTIN ETENEMINEN SEKÄ SUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN TULOSSIIN PEILATEN	32
6.1 Opinnäytetyön eteneminen.....	32
6.2 Mallin hyödyntäminen Silmun arjessa.....	34
6.3 Aikataulu.....	35
6.4 Riskit ja budjetti.....	37
6.4.1 Osallisuusprojektin toteuttajan riskien kartoitus	37
6.4.2 Opinnäytetyön tilaajan aiheuttamien mahdollisten riskien kartoitus	38
6.4.3 Osallisuusprojektin budjetti.....	39
7 POHDINTA	40
LIITTEET LIITE 1.....	1
LÄHTEET	42
LIITTEET	

KUVIOT

KUVIO 1. Opinnäytetyön päätehtävät sekä PPCA-mallin mukainen eteneminen vaiheittain	2
KUVIO 2. Osallisuuden portaat	8
KUVIO 3. PDCA-malli.....	14
KUVIO 4. Osallisuuden portaat	13
KUVIO 5. Osallisuuden määrällinen kasvu osallisuuden portaiden mallin mukaan.....	24
KUVIO 6. Valmis malli yhteisöpäivien suunnitteluun ja toteutukseen osallistujia osallistaen.....	34
KUVIO 7. Projektin malli Silmun ohjaajien palautteen pohjalta paranneltuna.....	35
KUVIO 8. Projektioinnäytetyön virallinen aikataulu	37

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Opinnäytetyön keskeiset tavoitteet sekä tulokset	25
--	----

KUVAT

KUVA 1. Uudenvuoden lupauksen posterit	18
KUVA 2. Pääruokana naudanlihaa chow mein-kastikkeessa	19
KUVA 3. Jälkiruoka eli friteeratut banaanit valmistuksessa	19
KUVA 4. Kattaus	20

1 JOHDANTO

Tämän projektiopinnäytetyön tavoitteena oli lisätä lastensuojeluyksikön asukkaiden osallisuutta suunnittelemalla toimintamalli onnistuneeseen yhteisöpäivään yhdessä asukkaiden kanssa. Osallisuusprojektin päätehtävänä oli asukkaiden eli nuorten osallisuuden tukeminen ja mahdollinen lisääminen Silmun arjessa. Osallisuutta pyrittiin tukemaan ja lisäämään yhteisöpäivän toiminnan avulla. Osallisuusprojektin myötä Silmun yhteisöpäivien oli määrä muuttua enemmän nuoria osallistavaksi. Nuoria tuettiin toimimaan yhteisöpäivien suunnittelu- ja toteutusprosessissa itseohjautuvammin.

Asukkaiden kanssa suunniteltiin ja toteutettiin onnistuneita yhteisöpäiviä, pidettiin suunnittelukokouksia ja lopuksi kerättiin palautetta. Palautteen avulla voidaan jatkossakin suunnitella entistäkin paremmin nuoria osallistavia yhteisöpäiviä. Osallisuusprojektin kehitystehtävän kautta saadut tulokset jäävät jatkuvan kehittämisen, PDCA-mallin kautta yksikön arkeen jatkuvasti tarkasteltavana ja kehitettävänä työkaluna osallisuuden tukemiseksi (MCS 17.6.2020). Osallisuuden portaiden avulla mitataan asukkaiden kokemusta osallisuudestaan projektin aikana (Pajulammi 2014).

Työn tilaaja on Kokkolan lastensuojelupalvelut Oy, ja tein opinnäytetyöni lastensuojeluyksikkö Silmuun. Silmu on 7-paikkainen kodinomainen laitousyksikkö, joka tarjoaa ammatillista sijaishuoltoa huostaan otetuille tai avohuollon tukitoimenpiteenä kodin ulkopuolelle sijoitettaville 12-17-vuotiaille nuorille. Silmun toiminta-ajatuksena on tarjota turvallinen, aikuisjohtoinen koti ja arki sijaishuoltoa tarvitsevalle nuorelle (Lastensuojeluyksikkö Silmun toimintasuunnitelma 2020).

Yksikössä järjestetään yhteisöpäivä joka viikon tiistaina. Tällöin nuoret eivät lähde omille menoilleen, vaan yksikön asukkaat viettävät aikaa yhdessä. Yhteisöpäivän tavoite on korostaa me-henkeä ja yhteenkuuluvuutta asukkaiden keskuudessa, sekä opetella ryhmässä toimimista. Yhteisössä osana oleminen ja yhteisöllisyyden ylläpito osana arkea mainitaan Silmun toimintasuunnitelmassa. (Lastensuojeluyksikkö Silmun toimintasuunnitelma 2020.)

Yhteisökokouksien sisällöllinen tarkoitus on antaa asukkaille mahdollisuus palautteenantoon sekä toisille asukkaille että ohjaajille. Kokouksissa palautteenanto tapahtuu asiallisesti yhdessä keskustellen. Tämä osallisuusprojektin tavoite oli kehittämään yhteisöpäivien osallisuutta selvittämällä asukkaiden näkemyksiä osallisuudestaan projektin aloittamishetkellä, sitten suunnittelemalla lähtötilanteen perusteella

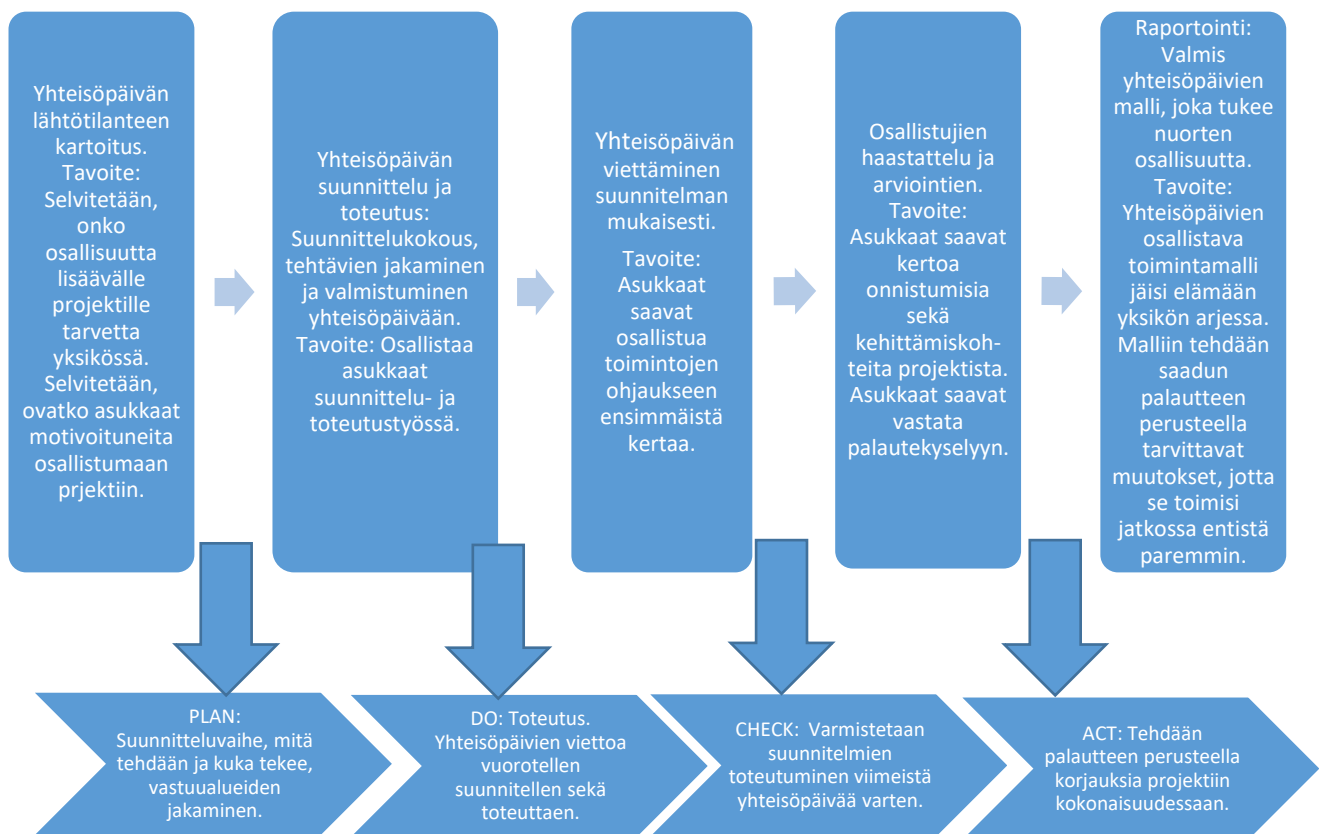
lisää osallisuutta lisääviä toimintoja, jotta yhteisöpäivä kokonaisuudessaan olisi enemmän asukkaita osallistava tapahtuma.

2 OPINNÄYTETYÖN ETENEMINEN, ALKUKARTOITUS JA PÄÄTEHTÄVIEN ESITTELY

Tässä luvussa käyn läpi opinnäytetyön etenemistä. Aluksi käyn läpi lähtötilanteen kartoitus sekä interventioiden suunnittelua. Lähtötilanne sekä interventiot suunnittelin yhteistyössä nuorten ja ohjaajien kanssa. Tämän jälkeen käyn läpi alun yhteisökokouksen sekä interventiot yhdestä viiteen eriteltyinä omiin osuuksiinsa. Lopuksi käyn läpi saamani palautteen nuorilta sekä ohjaajilta ja reflektoin omaa toimintaani sekä osallistavien yhteisöpäivien valmista mallia tekemäni projektin tuloksena.

Seuraavassa kuviossa (KUVIO 1) esittelen opinnäytetyön etenemisen vaiheittain. Mallissa eri vaiheet esitellään samanaikaisesti PDCA-mallin etenemisen kanssa, joka toimii tässä opinnäytetyössä jatkuvan kehittämisen mallina (MCS 17.6.2020).

KUVIO 1. Opinnäytetyön päätehtävät sekä PDCA-mallin mukainen eteneminen vaiheittain (MCS 17.6.2020).

Osallisuusprojektin päätehtävänä oli lähtötilanteen kartoitus yhdessä nuorten ja ohjaajien kanssa, yhteisöpäivien suunnittelu yhteisökokouksessa, yhteisöpäivien viettäminen suunnitelman mukaisesti, lopuarviointi keräämällä palaute nuorilta ja ohjaajilta sekä raportointi ja valmis malli (KUVIO 1). Selvitin yhteisöpäivien nykytilannetta haastatteleamalla ohjaajia sekä nuoria vapaamuotoisesti. Ohjaajat kertoivat, että he suunnittelevat yhteisöpäivien toimintaosuudet nuorten toiveiden perusteella. Lisäksi he suunnittelivat yhteisöpäivien sisältöä, joka hyödyttäisi nuoria. Tällaista sisältöä oli esimerkiksi ravitsemusterapeutin luento sekä Martat-liiton ruoanlaittokurssi.

Toinen päätehtävä on suunnitella yhteisöpäivien sisältö yhdessä nuorten sekä ohjaajien kanssa (KUVIO 1). Tätä varten pidettiin kokous, jossa suunnittelimme projektin kulkua nuorten kanssa. Päädyimme siihen, että tavoitteenamme oli järjestää yksi ajallisesti ja sisällöllisesti kattavampi yhteisöpäivä, suunnitteluun käytimme viiden viikon ajalta yhteisöpäiviä. Oli tärkeää jakaa suunnittelu- ja valmistelutyö usealle viikolle, jotta yksittäisistä yhteisöpäivästä ei tulisi liian kuormittavia nuorille. Alun perin nuoret eivät ole osallistuneet yhteisöpäivien sisällön suunnitteluun yksikössä, joten aloitimme kevyesti välttämällä nuorten voimavarojen kuormittamista.

Kolmas päätehtävä on viettää jokainen yhteisöpäivä suunnitelman mukaisesti (KUVIO 1). Suunnitelman noudattaminen tämän osallisuusprojektin aikana oli tärkeää, jotta pääsimme päätapahtumana toimimaan yhteisöpäivään aikataulussa ja kaikki esivalmistelut tuli tehtyä. Opinnäytetyöprojektin riskit ovat esiteltynä omassa lukukappaleessaan, mutta lähtökohtaisesti pyrimme pysymään suunnitellussa aikataulussa.

Neljäs päätehtävä on osallisuusprojektin arviointi (KUVIO 1). Nuoret saivat kirjallisen palautelomakkeen täytettäväksi. Ohjaajien antama arviointi suoritettiin haastatteleamalla. Näiden arviointien perusteella yksikössä voidaan tulevaisuudessa tehdä yhteisöpäiviä vastaamaan paremmin nuorten tarpeita ja mielenkiinnon kohteita. Nämä kehityskohdat lisätään valmiiseen yhteisöpäivän malliin, jotta osallistavan yhteisöpäivän rakentamisen malli voisi toimia yksikössä entistäkin paremmin, kohderyhmän tarpeita vastaten.

Viides päätehtävä käsitti raportoinnin, eli kirjallisen opinnäytetyön (KUVIO 1). Kirjallisessa opinnäytetyössä esittelen osallisuusprojektin kokoaisuudessaan. Käyn läpi lähtökohtaisesti osallisuusprojektin tavoitteita ja peilaan saatuja tuloksia tietoperustaan. Tarkastelen omaa toimintaani osallisuusprojektin aikana kriittisesti ja esittelen myös saamani palautteen yksikön ohjaajalta.

3 KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA OPINNÄYTETYÖHÖN LIITTYEN

Toteutin projektilähtöisen opinnäytetyön. Monica Lööwin (2002, 16) määrittelee projektin seuraavalla tavalla:

Projektimuotoinen työskentely tarkoittaa ihmisresurssien ja aineellisten ja rahallisten resurssien hyödyntämistä suunnitellusti ja organisoidusti. Projektissa käydään läpi hyvin jäsenelty prosessi, joka johtaa ideasta sen toteutumiseen. Tarkoituksena on lyhentää aikaa ja kustannuksia, joita tarvitaan sekä laadullisesti että määrällisesti laadukkaan muutoksen aikaansaamiseksi.

Tässä projektioinnäytetyön projektiosuudessa eli osallisuusprojektissa kohderyhmänä toimii sijais- huollon asiakkaat eli nuoret. Nuoruus ilmiönä ja sanana ei usein nouse esille lastensuojeluun liittyvissä raporteissa ja tutkimuksissa. Lastensuojelu ammatillisena käsitteenä, instituutiona ja toimenpiteenä luo mielikuvan lapsuudesta, mutta lapsuus sisältää myös nuoruuden käsitteen; lapsuus on pääkäsite ja nuoruus alakäsite. (Bardy 2009.)

Lastensuojelulain puitteissa kaikki alle 18-vuotiaat ovat lapsia, ja nuorilla viitataan yleensä yli 18 vuotta täyttäneisiin. Nuorisopsykiatriassa nuoruuden määrittely on nähty alkavan 12 ikävuoden jälkeen ja lastensuojelun tilastoinnissa sekä nuorisohankkeiksi nimetyissä projekteissa nuoruus katsotaan usein alkavaksi 12-vuotiaana. (Brady 2009.) Tämän osallisuusprojektin kohderyhmä nimetään tässä opinnäytetyöprojektissa nuoriksi, sillä he kuuluvat iältään tähän 12–18-vuotiaiden ryhmään.

3.1 Osallisuus

Osallisuus-käsitettä käytetään nykyisin monenlaisessa eri merkityksessä. Erilaiset merkitykset havainnollistavat hyvin, kun osallisuuden käsitteen käytön yhteydessä etsitään vastausta johonkin kolmesta seuraavasta tarkennuskysymyksestä: Osallisuus mistä? Osallisuus missä? Osallisuus mihin? (Tanskanen & Timonen-Kallio 2010.)

Lasten, nuorten ja vanhempien osallisuuden vahvistaminen on olennaista vaikuttavien lastensuojelupalvelujen kehittämiseksi. Ollakseen osallisia lastensuojeluasian eri osapuolten pitää voida kokea ja luottaa siihen, että jokainen tulee kuulluksi omana itsenään ja pääsee tuomaan näkemyksensä käsiteltävään asiaan. (THL raportti 2019.)

Osallisuuden käsite on yleinen erityisesti keskustelussa lasten mahdollisuuksista osallistua eri toimintaympäristöissä. Osallisuuden yksi perusmerkitys onkin tietynlainen osallistuminen. Lasten osallisuus toteutuu, kun he pääsevät osallistumaan tietynlaiseen toimintaan tietynlaisessa ilmapiirissä. Tällöin lapsi on osallinen mahdollisuuksista tulla kuulluksi ja vaikuttaa. Tässä osallisuuden toteutuminen edellyttää aikuiselta lapsen kunnioittamista ja oikeanlaisen ilmapiirin luomista lapsen kohtaamiseen, jotta lapsi voi tuntea aikuisen arvostavan hänen ajatuksiaan. (Tanskanen & Timonen-Kallio 2010.)

Osallisuutta tarkastellessa lastensuojelun näkökulmasta nähdään osallisuuden perustana lasten oikeudet. Lasten oikeuksilla tarkoitetaan tässä YK:n lasten oikeuksia koskevaa yleissopimusta lasten ihmisoikeuksista. Nykyään sopimuksesta on tullut yksi maailman laajimmin ratifioituja ihmisoikeussopimuksia. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1991. Nykyisin Suomen oma lainsäädäntö sisältää vähintään samantasoiset lapsille turvattavat oikeudet kuin lapsen oikeuksien sopimus. Suomessa valtio on oikeudellisesti vastuussa sopimuksen toteuttamisesta, eli kyseessä on juridinen sitoutuminen lapsen oikeuksien noudattamiseen. Lapsen oikeuksien sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita, joten kyseessä on lasten lisäksi nuoria koskevat oikeudet. Nämä oikeudet voidaan nähdä perustana lasten ja nuorten osallisuuden toteutumiseksi, vaikka oikeuksien ja osallisuuden suhde ei olekaan aivan yksiselitteinen. (Tanskanen & Timonen-Kallio & Nivala 2010, 18.19.)

3.2 Lapsen oikeudet ja osallisuus lastensuojelussa

Lastensuojelujärjestelmä on olemassa, jotta voidaan turvata lapsen oikeuksien toteutuminen. Sen olemassaolon perustarkoituksena on turvata jokaisen lapsen turvallisuus ja kehityksen edellyttämien perustarpeiden täytyminen, eli toteuttaa lapsen oikeuksia suojeluun ja riittäviin voimavaroihin. Tämä todetaan lastensuojelulain ensimmäisessä pykälässä: ”Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.” (Tanskanen & Timonen-Kallio 2010.)

Lapsen oikeuksien sopimuksen näkökulmasta lastensuojelulaki ja siihen perustuvat järjestelmät toteuttavat julkisen vallan tehtävää huolehtia lapsen oikeuksista. Lisäksi julkisella vallalla on viimesijainen vastuu lapsen hyvästä elämästä sellaisissa tilanteissa, joissa vanhemmat eivät pysty huolehtimaan siitä. Julkisen vallan keinoja tämän vastuun hoitamiseen ovat sijaishuolto- ja adoptiojärjestelmät. Lastensuojelun tarkoituksena on siis tarjota vanhemmille tukea lasten oikeuksien toteuttamiseen ehkäisevän las-

tensuojelutyön ja avohuollon palveluilla. Tämän lisäksi se turvaa lapsen oikeuksien toteutumista sijais-
huollon keinoin silloin, kun lapsen vanhemmat eivät siihen kykene (Tanskanen & Timonen-Kallio
2010.)

Osallisuus on käsitteenä otettu lastensuojelulakiin sen suppeassa merkityksessä lapsen mielipiteen sel-
vittämisenä ja kuulemisena. Laki korostaa lapsen osallisuutta omassa asiassaan eli lapsen kuulemisesta
hänen omaan elämäänsä liittyvissä, tärkeässä päätöksenteossa. Lapsen osallistumisen oikeuksien tur-
vaaminen lastensuojelun toimenpiteissä ja lapsen loppuelämää määräävissä päätöksissä on todella mer-
kittävää lapsen osallisuuden edistämiseksi laajemminkin. Lastensuojelun työntekijä voi edistämällä
lapsen osallisuutta omassa asiassaan tarjota lapselle arvokkaita ja vahvistavia kokemuksia hyväksyn-
nästä. Tämän lisäksi lapsi oppii omien mielipiteiden ja ajatusten merkityksellisyydestä ja vaikuttavuus-
desta omaan elämäänsä. (Tanskanen & Timonen-Kallio 2010.)

Osallisuus käsitteenä on lastensuojelussa läsnä monitasoisena: osallisuutena omassa asiassa, osallisuus-
tena yhteisössä ja yhteiskunnassa. Nämä osallisuuden tasot yhdistyvät lastensuojelutyössä. Edistämällä
lapsen osallisuutta omassa asiassaan voidaan lastensuojelutyössä vahvistaa lapsen yhteiskunnallisen
osallisuuden edellytyksiä tukemalla lapsen kokemusta toimintakyvystään ja osallistumis- ja vaikutta-
mismahdollisuuksistaan omassa elämässään ja toimintaympäristössään. (Tanskanen & Timonen-Kallio
2010.)

Lapsen oikeuksien suhde osallisuuteen riippuu siitä, miten osallisuuden käsite ymmärretään. Joko sup-
peammin mahdollisuutena vaikuttaa tai laajemmin yhteisöön ja yhteiskuntaan kuulumisen kokemuk-
sena, joka edellyttää myös vaikuttamismahdollisuuksia. Lapsen oikeudet voidaan tiivistää kolmeen
teemaan, jotka esitellään seuraavassa kappaleessa englanninkielisten termien avulla. Nämä lapsen oi-
keuksien teemat ovat:

- turvallisuus (Protection) eli lapsen oikeus erityiseen suojeluun ja hoivaan
- elintaso ja palvelut (Provision) eli lapsen oikeus osuuteen yhteiskunnan voimavaroista
- osallistuminen (Participation) eli lapsen oikeus osallistua ja tulla kuulluksi kaikissa itseään kos-
kevissa asioissa. (Tanskanen & Timonen-Kallio 2010.)

Osallisuuden portaat rakentuvat (KUVIO2) rakentuvat viidestä eri osallisuuden tasosta. Alimmalla ta-
solla osallisuus nimitetään näennäisdemokratiaksi. Nuorten mielipiteitä ja toiveita kuullaan, mutta ai-
kuiset ratkaisevat yksipuolisesti, mitä tehdään. Toisella asteella nuorten kanssa käydään keskustelua,

ideoidaan sekä muotoillaan tavoitteita, mutta edelleen aikuiset päättävät sen, mitä tehdään. (Gretchel, Nousainen, Piekkari 2020).

Kolmas esitellyistä teemoista esitetään toisinaan myös termillä osallisuus: jokaisella lapsella on oikeus osallisuuteen. Tällöin osallisuus ymmärretään suppeammassa merkityksessä eli mahdollisuutena vaikuttaa. Osallisuuden oikeus viittaaakin siis oikeuteen sellaiseen osallistumiseen, jossa lapsella on mahdollisuuksia ilmaista mielipiteitään. Mielipiteiden ilmaisemista tuetaan ja lapselle tarjotaan kokemuksia kuulluksi tulemisesta. Tämän osallistumisosallisuuden perustana on erityisesti lapsen oikeuksien sopimuksen artikla 12. Sen mukaan lapsella on oikeus vapaasti ilmaista mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa ja lapsen mielipide on otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. (Tanskanen & Timonen-Kallio 2010.)

Tässä osallisuusprojektissa pyritään toiminnan kautta lisäämään nuorten kokemusta oikeudestaan osallistua. Aikuisten velvollisuutena on mahdollistaa lasten ja nuorten osallisuuden toteutuminen heitä koskevissa asioissa. Tämän osallisuusprojektin palautekyselyssä pyrin selvittämään, kokivatko nuoret saaneensa aikuisilta riittävästi tukea osallisuuteensa.

3.3 Osallisuuden portaat mittaamassa osallisuutta

Osallisuuden mittari on se, miten hyvin nuori pääsee osallisuusprojektissa sisälle voimaantuneen ja valtautuneen toimijan positioon ja kuinka hyvin nuoren saavuttama osallisen positio säilyy projektin aikana. Kolmannella asteella luovassa yhteistyöprosessissa (KUVIO 2) asiat etenevät luovassa, uusia asioita kehittävässä prosessissa. Reunaehtojen merkitystä pohditaan avoimesti ja ratkaisukeskeisesti. Aikuiset arvostavat nuorten näkemyksiä ja hakevat aktiivisesti tapoja ottaa ne huomioon. (Gretchel, Nousainen, Piekkari 2020.)

Neljäs porras (KUVIO 2) on nimeltään Kohti itsenäistä päätöksentekoa. Nuorten itsenäistä toimintakykyä ryhmänä sekä vastuunottoa yhteisistä tehtävistä ja tavoitteista tuetaan aikuisten taholta. Aikuiset mahdollistavat nuorten toiminnan ja ovat apuna kriittisissä tilanteissa. Aikuinen toimii ohjaajana sellaisissa tilanteissa, joita nuori ei vielä hallitse. Viides porras (KUVIO 2) on nimeltään Itseohjautuvuus. Siinä nuoret toimivat itsenäisesti yhdessä asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tässä aikuiset toimivat toiminnan mahdollistajina, resurssien tarjoajina sekä linkkinä laajempiin verkostoihin. (Gretchel, Nousainen, Piekkari, 2020.)

Seuraava kuvio (KUVIO 2) esittää osallisuuden portaat vaiheittain. Osallisuus on vähäisintä kuvion alimmalla osallisuuden tasolla ja lisääntyy mentäessä ylöspäin. Osallisuuden toteutuminen on ylimmällä tasolla laajimmillaan.

KUVIO 2. Osallisuuden portaita mukaillen (Brady 2009)

3.4 Vaikuttamistyön hyödyt

Vaikuttaminen ja osallisuus hyödyntävät osallistujaa usealla tavalla. Ensisijainen hyöty osallisuudesta ja kuulemisesta sekä vaikuttamisesta on oman agendan edistäminen ja etujen saavuttaminen. Nämä hyödyt ovat välittömiä, vaikuttamisen projektin avulla saavutettuja etuja. Osallisuudella ja vaikuttamisella on hyötyä osallistujalle myös pitkällä aikavälillä. (Hipp, Pollari ja Luoma, 2018.)

Aluksi osallisuudella päätöksentekoon ja vaikuttamiseen on suora vaikutus yksilön itsensä kehittämiseen. Osallistuja oppii vaikuttamiseen liittyviä asioita, joilla hän voi myös tulevaisuudessa ajaa omaa tai muiden etua. Uusien asioiden oppiminen nostattaa mielialaa ja lisää minäpystyvyyden tunnetta. (Hipp, Pollari ja Luoma, 2018.)

Siirtyessä yksilötasolta yleiselle tasolle vaikuttamisen mahdollisuudet paranevat, kun yksilöllä on tietoa ja taitoa osallistua päätöksentekoon. Ilman toimivia vaikuttamisen keinoja vaikuttaminen on vaike-

ampaa. Oman vaikuttamistyön tulokset antavat aina lisää kannustusta jatkaa vaikuttamistyötä eteenpäin, yhä merkittävimpien vaikuttamismahdollisuuksien pariin. Vaikuttamisen ja osallisuuden mukana tulevat ystävät, joilla on sama mielenkiinto ajaa asioita eteenpäin. Yhdessä muiden, samaa asiaa eteenpäin ajavien yksilöiden kanssa tehtävä yhteistyö luo hyvää mieltä sekä antaa lisää varmuutta toimia yhteisen asian eteen. (Hipp, Pollari ja Luoma, 2018.)

Lopulta yksilö voi päästä kehittämään asioita yhteiskunnallisesi, esimerkiksi edistämään nuorten asioita yhteiskunnan tasolla (Hipp, Pollari ja Luoma, 2018). Laakson (2009) tutkimuksen perusteella osallisuuden kokemus on yksi sijoitettujen lasten hyvinvoinnin keskeisimpiä ulottuvuuksia. Lapsen osallisuutta niin arjessa kuin lapsen elämään liittyvässä päätöksenteossa tulisi vahvistaa. (Laakso, 2019.)

Vaikuttamistyö ja osallisuus vaikuttavat yksilön hyvinvointiin kasvattamalla itseluottamusta, sosiaalisia taitoja sekä viestintätaitoja. Hyvät sosiaaliset taidot auttavat saamaan ystäviä, ja tämä vaikuttaa suoraan yksilön mielen hyvinvointiin positiivisesti. Viestintätaitojen avulla yksilö osaa tunnistaa omat tarpeensa ja hakea esimerkiksi apua ja tukea itselleen paremmin. Lisäksi osallisuus ja vaikuttamisella saavutetut asiat luovat hyvää mieltä ja iloa. (Hipp, Pollari ja Luoma, 2018.)

3.5 Nuoren mielipiteen selvittäminen

Mielipiteen ilmaisun vapaus sekä oikeus tietoon kuuluvat lapsen autonomisuuden perusedellytyksiin. Tätä kuvaavat tunnusmerkit on sijoitettu lastensuojelulain alkuun, lakia koskeviin yleisiin säännöksiin. Lastensuojelulain esitöiden mukaisesti lapsen mielipiteen sekä näkemysten selvittäminen on lastensuojelun keskeinen periaate. Lapsen osallisuutta koskevien normien lainsäädäntötekninen sijoittelukin osoittaa, että lapsen osallisuus omassa asiassaan on määritelty yhdeksi lastensuojelulain keskeisimmistä seikoista. Lastensuojelulain 5 §:ssä säädelään lapsen mielipiteiden ja toivomusten huomioon ottamista kaikissa lastensuojeluasioissa. (Pajulammi 2014.)

Tämä lastensuojelulain 5 §:ssä pykälä on lapsen edun ja suojaamisen ohella koko lastensuojelutyön perusta. Lain esitöissä todetaan myös, että mielipiteen esittämisen ohella lapselle tulee turvata mahdollisuus saada riittävästi tietoa näkemyksensä muodostamisen pohjaksi. Tällöin lapsen tulee voida ikänsä sekä kehitystasonsa edellyttämällä tavalla keskustella ja käsitellä kokemuksiaan esimerkiksi asioista ja tapahtumista, joista lastensuojelun tarve johtuu. (Pajulammi 2014.)

4 OPINNÄYTETYÖN PÄÄTEHTÄVIEN KUVAAMINEN

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön lähtötilanteen kartoitusta sekä kehittämistehtävän eli osallisuusprojektin. Sen jälkeen esittelen PDCA-mallin, jota käytettiin kehittämistyön etenemisen mallintamiseen (MCS 17.6.2020). Lopuksi esittelen osallisuusprojektin interventiot. Esittelen niiden keskeisen sisällön sekä tavoitteet.

4.1 Lähtötilanteen kartoitus ja osallisuusprojektin kehittämistehtävän esittely

Aloitin lähtötilanteen kartoituksen haastattelemalla yksikön vastaavaa ohjaajaa yhteisöpäivien osalta. Halusin selvittää, kuka suunnittelee ja toteuttaa yhteisöpäivien toimintaa, ja kuka on vastuussa toiminnan toteutumisesta. Vastaavan ohjaajan mukaan yhteisöpäivät rakentuvat nuorten toiveisiin perustuen, mutta lopullisesta sisällöstä vastaavat yksikön ohjaajat. Yhteisöpäivien sisältö koostuu nykyisin eri liikuntaharrastuksista, draamaharjoitteista sekä erilaisten elämäntaitojen harjoittelusta, kuten ruoanlaitosta.

Lähtötilanteessa yksikössä ei ollut nimettyä yksittäistä ohjaajaa, joka ottaisi vastuun yhteisöpäivien suunnittelusta ja toteutuksesta. Nuoret eivät osallistuneet varsinaiseen yhteisöpäivien sisällön suunnitteluun, eivätkä ottaneet vastuuta toiminnan toteutuksesta. Nuoret olivat siis lähtötilanteen haastattelun perusteella osallisuuden portaiden ensimmäisellä, näennäisdemokratiaksi nimetyllä asteella. Tällä ensimmäisellä osallisuuden asteella nuorten mielipiteitä ja ajatuksia kuullaan ja huomioidaan, mutta aikuiset tekevät yksin päätökset toiminnan suhteen.

Kysyttäessä vastaavalta ohjaajalta sekä muilta ohjaajilta nuorten omasta aktiivisuudesta yhteisöpäivien toiminnan ja suunnittelun toteutuksen osallisuuteen, aikuiset kokivat nuorten motivaation huonona. Tämä johtui siitä, että aiemmin nuoret eivät ole olleet kiinnostuneita edes osallistumaan yhteisöpäiviin, vaan näkevät osallistumisen ainoastaan yksikön arkeen kuuluvana velvoitteena.

Lähtötilanteen kartoituksessa haastattelin myös yksikössä asuvia nuoria. Haastattelin nuoria vapaan keskustelun kautta. Esitin kysymyksen, kokevatko nuoret olevansa motivoituneita suunnittelemaan ja toteuttamaan yhteisöpäivien toimintaa itsenäisemmin, kuitenkin ohjaajien avustuksella. Nuorista kaksi vastasi olevansa todella kiinnostuneita osallistumaan suunnittelu- ja toteutustyöhön. Loput kolme nuorta eivät osanneet sanoa, ovatko he kiinnostuneita osallistumaan suunnitteluun ja toteutukseen.

Nämä vastaukset yllättivät positiivisesti, sillä aiemman ohjaajien haastattelun perusteella nuoret eivät olisi olleet kiinnostuneita osallisiksi suunnittelu- ja toteutustyöhön.

Nuorten äänen pitää kuulua! –nimisessä raportissa tarkastellaan lasten ja nuorten näkemyksiä siitä, miten he voivat osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin. Raportissa todetaan, että osallisuuden toteutumiseen tarvitaan yhteisöjä, joissa on mahdollista toimia, tulla nähdyksi ja kuulluksi. Silmun asumisyksikkö on turvallinen ja kodinomainen yhteisö, jossa nuoret saavat mahdollisuuden ja tuen osallisuuteen. Tässä osallisuusprojektissa tavoitteena oli lisätä osallisuutta entisestään, koska Silmun yhteisö tarjoaa hyvän pohjan osallisuuden toteutumiselle. (Hipp, Pollari ja Luoma, 2018.)

Nuorille tämä osallisuusprojekti ja osallisuuden lisääminen tarkoitti mahdollisuutta tulla kuulluksi sekä vaikuttaa. Vaikka yhteisöpäivä ei merkitykseltään olisi nuorille erityisen tärkeä osa arkea, voi yhteisöpäivän avulla lisääntynyt osallisuus näkyä myös muissa arjen töissä ja tehtävissä. Suunnittelemalla ja toteuttamalla yhteisöpäivän toimintaa itsenäisesti nuori voi saada onnistumisen kokemuksen kautta itsevarmuutta. Parhaassa tapauksessa nuori kiinnostuu osallistumaan paremmin kaikkeen itseään koskevaan päätöksentekoon ja ymmärtää oman osallisuutensa vaikutuksen elämässään.

Lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuudet ovat sitä suuremmat mitä enemmän aikuiset ovat valmiita luopumaan kaikkietävästä ja yksipuolisesta valtaa käyttävästä roolistaan ja antavat tilaa lasten ja nuorten omatoimisuudelle. Jotta tämä osallisuusprojekti toimisi nuorten kansalaisvalmiuksia vahvistavana prosessina, on aikuisten tietoisesti pyrittävä vahvistamaan nuorten aktiivista roolia ja vastuunottoa mahdollisimman suureksi. Ei ole tarpeellista, että lapset aina toimivat itsenäisesti, vaan lapset haluavat työskennellä rinnakkain aikuisten kanssa. (Pajulammi 2014.)

Alkukartoituksen aikana käydyssä keskustelussa nuorten kanssa kerroin heille alustavasti osallisuusprojektista, ja Silmun osuudesta opinnäytetyön tilaajana. Sovimme yhdessä ohjaajien ja nuorten kanssa ensimmäisen intervention ajankohdan, joka sijoittui tiistaille, yksikön yhteisöpäivien normaaliin ajankohtaan. Minulle yksikön yhteisöpäivät olivat tulleet tutuksi yksikössä suorittamani työharjoittelun kautta, ja koin osallisuusprojektilleni olevan eduksi, että työkenttä oli minulle jo entuudestaan tuttu. Interventioita suunnitellessa minulla oli valmiiksi rakentunut ymmärrys siitä, mitä yhteisöpäivät yksikössä yleensä pitivät sisällään ja miten ne kokonaisuudessaan toteutuivat.

Suunnitellessamme interventioita pidin alusta asti tavoitteena mahdollistaa nuorten parhaan mahdollisen osallisuuden toimintaan. Suunnittelimme interventioita viisi kappaletta, jotta aikataulusta ei tulisi

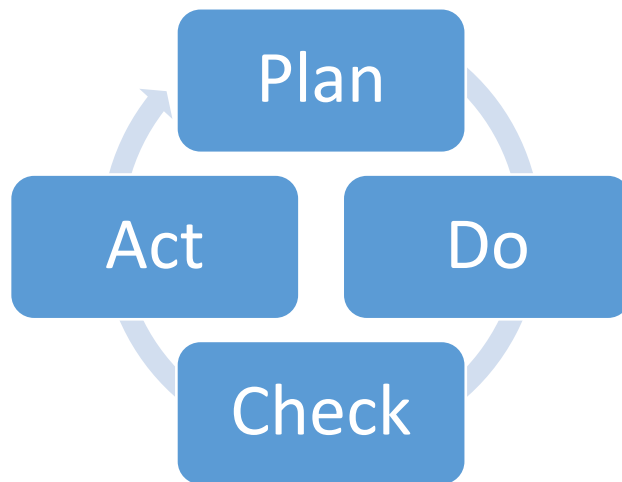
liian tiivis, jolloin nuoret kadottaisivat kiinnostustaan osallistumiseen sen ollessa liian kuormittava heille. Yhteisöpäivät ovatkin osa nuorten arkea yksikössä, ja monet muut arjen työt, kuten opiskelu, olivat jo vieneet heidän voimavarojaan ennen illan yhteisöpäivää.

Suunnittelutyön alussa pohdin, miten yhteisöpäivät rakentuisivat tavoitteellisesti järkevään malliin. Otin tämän aiheeksi ensimmäisessä interventiossa eli yhteisökokouksessa yksikön nuorten ja vuorossa olevan ohjaajan kanssa. Päädyimme yhdessä nuorten ja ohjaajan kanssa siihen, että interventiot yhdestä viiteen ovat yhteisöpäivä, jotka keskittyvät ”päätapahtuman” eli viimeisen yhteisöpäivän rakentamiseen suunnitellen ja valmistellen. Viimeinen yhteisöpäivä suunniteltiin Kiina-teeman ympärille. Näin saimme yhteisöpäivistä osallisuusprojektin, joka huipentui viimeiseen interventioon ja samalla viimeiseen yhteisöpäivään, teemayhteisöpäivään.

Vastuualueita aikuisten osalta tässä osallisuusprojektissa jaettiin tasaisesti ohjaajan ja opinnäytetyön tekijän kanssa. Osallisuusprojektin onnistumisen kannalta oli tärkeää, että Silmun henkilökunnasta valikoitui yksi ohjaaja, joka oli mukana koko osallisuusprojektin ajan. Ohjaajien vaihtuminen kesken interventioiden olisi vaikeuttanut vastuun jakautumista ja olisi tavallaan myös keskeyttänyt osallisuusprojektin etenemistä, jos olisin joka kerta perehdyttänyt uuden ohjaajan interventioihini.

4.2 Osallistamisprojekti ja PDCA-malli

Osallisuusprojektin kehittämistehtävä rakentui yhteisöpäivien toiminnan kehittämiseen entistä osallistavammaksi. Osallisuusprojektin kulku eteni viiden intervention kautta kohti palautteenantoa ja tulosten esittelyä. Seuraavaksi osallisuusprojekti tarvitsi kiinteän mallin, jonka mukaan työ eteni. Tähän valitsin PDCA-mallin. PDCA-malli on jatkuvan kehittämisen ja parantamisen väline. PDCA-lyhenne muodostuu sanoista Plan-suunnittelu, Do-toteutus, Check-varmistus suunnitelman toteutumisesta sekä Act- mahdollisten korjattavien toimenpiteiden teko. Tässä etenimme vaiheittain PDCA-mallin mukaisesti. Tätä mallia käyttämällä kehittämistyö pysyy jatkuvasti paranneltavana ja muokattavana. (MCS 17.6.2020.)

KUVIO 3. PDCA-malli (MCS 17.6.2020)

Tämän osallisuusprojektin päätehtävät etenivät projektissa PDCA-mallin mukaisesti (KUVIO 3). Osallisuusprojekti alkoi Plan eli suunnitteluvaiheesta. Plan-vaiheessa suunnittelimme yhteisöpäivien sisältöä päätyen yhteen Kiina-aiheiseen teemayhteisöpäivään, jota valmisteltaisiin sitä edeltävissä yhteisöpäivissä. Suunnitteluvaihe käsitti myös vastuualueiden jakamisen osallistujien kesken. (MCS 17.6.2020.)

Do-vaihe käsitti interventiot, eli kaikki viisi yhteisöpäivää. Jokainen interventio eteni alussa tehnyt suunnitelman mukaisesti. Do-vaihe oli aikataulultaan tarkka, sillä jokainen interventio tuli suorittaa sille varatussa ajassa. (MCS 17.6.2020.) Interventioiden aikana opinnäytetyön tekijä kehitti ohjaustaan osallisuusprojektin aikana vastaamaan osallistujien yksilöllisiä tuen ja ohjauksen tarpeita. Myös osallistujat osasivat jättää oman roolinsa ja omat vastuualueensa ja toimivat yhdessä tiiminä, jotta osallisuusprojektin interventiot saatiin etenemään aikataulussa ja vaiheittain kohti Kiina-aiheista teemayhteisöpäivää.

Check-vaihe ajoittui tässä projektissa neljänteen interventioon ennen viimeistä interventiota. Check-vaiheessa tulee tarkastaa projektin suunnitellun toiminnan toteutumisen mahdollisuus. (MCS 17.6.2020.) Tässä projektissa näin tämän vaiheen ajoittuvan ennen viimeistä interventiota eli teemayhteisöpäivää. Neljännessä interventiossa eli yhteisöpäivässä ennen teemayhteisöpäivää tarkistimme suunnittelemamme. Tarkistimme, että olimmehan tehneet kaikki tarvittavat valmistelut ennen viimeistä yhteisöpäivää. Kävimme myös teemayhteisöpäivän aikataulun kertaalleen läpi, jotta kaikki osallistujat olivat tietoisia sekä varautuneita viettämään viimeisen yhteisöpäivän, jota oli suunniteltu ja valmisteltu monta viikkoa.

Act-vaihe käsitti yhteisen palautekeskustelun, jossa arvioimme onnistumistamme sekä omaa toimintaamme projektin aikana. Act-vaiheessa toimintaan ja toiminnan suunnitteluun tehdään muutoksia, jotta se jatkossa vastaisi paremmin tavoitteisiin. (MCS 17.6.2020.) Osallisuusprojektissa palaute kerättiin kirjallisella palautekyselyllä sekä haastattelulla.

4.3 Ensimmäinen interventio

Ensimmäisenä interventiona suoritimme yhteisökokouksen, jossa kävin läpi osallisuusprojektia pääpiirteittäin. Esittelin itseni sekä opinnäytetyöprojektini interventioiden tarkoituksen nuorille sekä projektiin valikoituneelle ohjaajalle. Kuten jo aiemmin mainitsin, tässä yhteisökokouksessa sovimme osallistujien kanssa interventioiden ajankohdasta sekä sisällöistä. Tarkoitus oli suunnitella ja toteuttaa viisi yhteisöpäivää, jotka huipentuisivat kuudenteen yhteisöpäivään, joka olisi sisällöltään kattavampi kuin muut. Lisäksi tämä kuudes yhteisöpäivä olisi nuorten oman osallisuuden tuotos, sillä he ohjaajien ja opinnäytetyön tekijän tuella vastaisivat suunnittelu- ja toteutustyöstä itse.

Ensimmäisessä interventiossa eli yhteisökokouksessa kävimme läpi ideoita siitä, millaisen toiminnan ympärille osallisuusprojektimme muodostuisi. Ideoita tuli laidasta laitaan; liikuntaa, tunteita, rentoutusharjoitteita sekä ruoanlaittoa. Yksikön ohjaaja heitti idean, että valitsimme teeman, jonka mukaan yhteisöpäivän sisältö koottaisiin. Tämä idea avasi uuden aivoriihen, jonka tuloksena päädyimme tuottamaan yhteisöpäiväprojektin Kiina-teemalla. Tästä eteenpäin ideamme jalostui siihen, että järjestämme pääyhteisöpäivästä Kiina- teemaillan. Nuoret ideoivat aktiivisesti sekä itsenäisesti.

Nuoret osallistuivat itse jakamaan vastuualueita keskuudessaan. Jako meni sukupuolijakauman mukaisesti: tytöt halusivat ottaa vastuun pääyhteisöpäivän toiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta, pojat ottivat vastuun pääyhteisöpäivän ruokatarjonnan suunnittelusta ja toteutuksesta. Jako vastuualueiden kesken sattui olemaan linjassa sen kanssa, miten kauan nuoret olivat asuneet Silmun yksikössä. Tytöt olivat asuneet Silmussa poikia kauemmin, ja he olivat tutumpia toisilleen. Pojat muodostivat ryhmän keskenään, ja he olivat kaikki tulleet Silmun asukkaiksi edeltävän syksyn aikana. Kaikki osallistujat olivat toimineet keskenään jo ennen osallisuusprojektini alkua, joten en kokenut tarpeelliseksi tutkia heidän ryhmäytymistään sen tarkemmin.

Ensimmäisen intervention lopuksi totesimme seuraavan yhteisöpäivän tapahtuvaksi seuraavana tiistaina samaan aikaan. Sovimme alustavasti seuraavan intervention sisällöstä, jolloin oli siis tarkoitus luoda menu Kiina-teemapäivän ruokailuun. Vapaa-ajalla tapahtuvan suunnittelutyön tueksi olin valmistanut nuorille suunnittelupäiväkirjat, johon he voisivat kirjata ideoita ja ajatuksia yhteisöpäiviin liittyen. Nämä päiväkirjat auttaisivat sekä tukisivat nuoria suunnittelutyössä varsinaisten interventioiden ulkopuolella. Sovimme, että kukin ideoisi omia suunnittelualueitaan myös interventioiden ulkopuolella, sillä interventioiden aikataulu oli melko tiivis.

4.4 Toinen interventio

Toisessa interventiossa keskityimme suunnittelemaan teemayhteisöpäivän ruokatarjontaa. Tarkoitus oli valmistaa itse kiinalaista ruokaa. Ruoanlaitosta ja reseptien etsimisestä vastuu oli alun perin annettu pojille, mutta he kaipasivat ohjaajan ja opinnäytetyöntekijän tukea suunnittelutyöhönsä.

Aloitimme intervention eli toisen yhteisöpäivän perehtymällä lisää Kiinaan aiheena. Etsimme netistä tietoa kiinalaisesta kulttuurista sekä kiinalaisesta uudestavuodesta, joka sattumalta ajoittui juuri interventioiden aikoihin. Keskustelemalla ja etsimällä tietoa yleisellä tasolla tarkoitukseni oli herätellä nuoria suunnittelutyöhön. Ryhmä toimi hyvin, erityisesti tyttöjen ryhmä oli innokas etsimään tietoa sekä ehdotti poikien ryhmälle useita reseptejä kiinalaisia ruokia varten.

Poikien ryhmä etsi selkeästi toisen intervention aikana paikkaansa osallisuusprojektissa. Pojat tarvitsivat aikuisten tukea ja ideointia, ja he lähtivät helpommin mukaan muiden ehdotuksiin, kuin että olisivat itse ideoineet. Saimme kuitenkin koko ryhmänä eli tyttöjen ryhmä, poikien ryhmä sekä aikuiset yhdessä suunniteltua herkullisen päivällisen kiinalaisista perinneruoista.

Toisen intervention aikana huomasin, että tyttöjen ryhmä oli valmis ideoimaan poikien ryhmän puolesta, ja että he turhautuivat, kun poikien suunnittelutyö oli hitaampaa. Tässä ohjaajilla oli velvollisuus tukea sekä antaa aikaa poikien ryhmälle, jotta he saivat rauhassa tulla mukaan suunnittelutyöhön.

Toisen intervention aikana osallisuusprojektissa oli mukana yksiköstä kaksi ohjaajaa, mikä tuki projektia hyvin. Osallisuusprojektista aiemmin ulkopuolinen ohjaaja antoi uutta näkökulmaa opinnäytetyöntekijälle ryhmänohjaukseen. Hän neuvoi aloittamaan seuraavan intervention rennommin, jolloin ei mentäisi heti suoraan työskentelyvaiheeseen. Tällöin koko ryhmä saisi rauhassa herätellä ajatuksensa osallisuusprojektiin pitkän koulu- ja työpäivän jälkeen. Suoraan työskentelyvaiheeseen siirtyminen

kuormitti nuoria, ja heidän keskittymisensä herpaantui tällöin helpommin. Tämän huomasin selvästi toisen intervention aikana kaikkien nuorten kohdalla. He olivat hiukan levottomia ja odottivat yhteisöpäivän olevan ohi, jotta pääsisivät lepäämään.

Onneksi pienestä väsymyksestä huolimatta toisen intervention tavoitteet saavutettiin, ja pääsimme jatkamaan seuraavaan vaiheeseen, eli koristelujen suunnitteluun ja valmistukseen. Suunnittelimme koristevamme Silmun oleskelutilat viimeistä yhteisöpäivää varten teeman mukaisesti.

4.5 Kolmas interventio

Kolmannessa interventiossa tarkoitus oli suunnitelman mukaan valmistaa Kiina-aiheisia koristeita teemayhteisöpäivää varten. Aloitimme intervention tällä kertaa rauhallisessa tunnelmassa, juttelimme kuulumisia ja joimme kahvit. Tämä hitaampi aloitus selkeästi rauhoitti nuoria ja antoi heille aikaa orientoitua yhteisöpäivään pitkän päivän päätteeksi.

Interventiossa maalasimme kartongille kiinankieliset versiot nimistämme. Nimen alle kirjoitimme suomeksi uudenvuodenlupauksen tai moton uudelle vuodelle kiinalaisen uudenvuoden innoittamana. Kiinankielinen nimilista löytyi helposti netistä, ja nuoret etsivät ohjeet nimen kirjoittamiseen melko itsenäisesti. Uudenvuoden motot etsimme tunnetaitokorteista, jotka löytyivät Silmusta. Oli hienoa nähdä, miten syvällisesti nuoret pohtivat mottojaan, ja miten voimaannuttavia tekstejä saimme aikaiseksi.

Kolmas interventio sujui parhaiten osallisuusprojektin interventioista siihen mennessä. Pohdin tämän johtuneen siitä, että nuorten oli helppoa osallistua johonkin konkreettiseen ohjelmaan, eikä heidän tarvinnut toimia ryhmänä ja esimerkiksi tehdä yhdessä suunnittelutyötä, kuten aiemmissa interventioissa. Käsityön tekeminen selkeästi rentoutti koko ryhmää. Uskon myös voimaannuttavien mottojen herättäneen nuorissa positiivista asennetta omaa osaamistaan kohden. He saivat tilaisuuden kehua ja kannustaa itseään, ja tämä vaikutti positiivisesti heidän itsetuntoihinsa.

KUVA 1. Kolmannessa interventiossa tehtiin uudenvuoden lupauksen sisältänyt posterit

4.6 Neljäs interventio

Neljäs interventio oli suunnitelman mukaan kauppareissu, jolloin lähdimme ostamaan elintarvikkeita ruoanvalmistusta varten. Nuoret olivat itsenäisesti kirjoittaneet kauppalistat sekä sopineet keskenään, ketkä lähtevät mukaan ostoksille. Tässä vaiheessa nuorten toiminta oli todella itsenäistä, ja opinnäytetyön tekijän rooli aikuisena oli ainoastaan mahdollistajan roolissa. Osallisuuden portaissa tämä vaihe sijaitsee neljännellä portaalla. Neljäs porras on nimeltään Kohti itsenäistä päätöksentekoa. Tällöin nuoret toimivat itsenäisesti ryhmänä ja ottavat vastuuta yhteisistä tehtävistä, ja aikuisten rooli on tukea ja mahdollistaa nuorten itsenäinen toiminta. Ohjaajien täytyy myös tällä itsenäisellä osallisuuden asteella toimia ohjaajana sellaisissa tilanteissa, joita nuori ei vielä itse hallitse. (Gretchel, Nousainen & Piekari, 2020.)

Neljännän intervention lopussa kävimme vielä nuorten kanssa läpi seuraavan intervention sisältöä ja tarkistimme, että olemme saaneet kaiken siihen asti suunnitellun toiminnan toteutettua. Tähän sijoittui PDCA-mallin mukainen Check-vaihe (MCS 17.6.2020). Seuraava interventio olisi päätapahtuma, eli Kiina-teemaa mukaileva yhteisöpäivä. Nuoret olivat tietoisia siitä, mitä heillä oli vielä valmistelematta ja mitä kaikkea oli valmiina seuraavaa kertaa varten. Neljäs interventio sujui kaikkiaan hyvin, nuoret toimivat todella itsenäisinä toimijoina.

4.7 Viides interventio

Viides interventio sisälsi päätapahtuman eli Kiina-teeman mukaisen yhteisöpäivän. Tämä yhteisöpäivä koostui nuorten omasta suunnittelutyöstä sekä valmisteluista. Ohjelmassa oli kiinalaisen ruoan valmistaminen sekä Kiina-aiheinen Kahoot! -tietovisa.

Aloitimme ruoanlaiton heti yhteistoimin. Poikien ryhmä otti vastuun pääruoasta, tyttöjen ryhmä valmisti jälkiruoan ja kattoi pöydän. Ohjaajat auttoivat ruoanlaitossa, sillä ruoka oli hiukan vaativaa nuorille valmistaa. Nuoret toimivat ruoanlaitossa todella aktiivisesti sekä omatoimisesti. Ilmapiiiri oli koko illan ajan hyvä.

Ruoan jälkeen pelasimme tyttöjen ryhmän tekemää tietovisaa Kahoot! -pelisivustolla. Tyttöjen ryhmä oli valmistanut hyvän tietovisan täysin omatoimisesti. Yhteisöpäivä oli kokonaisuudessaan todella onnistunut. Oli hienoa nähdä, miten omatoimisesti nuoret toimivat interventioiden edetessä. Osallisuus käsitteenä näkyi konkreettisesti nuorten tekemässä suunnittelutyössä sekä toiminnassa.

KUVA 2. Pääruokana naudanimaliaa chow mein-kastikkeessa

KUVA 3. Jälkiruoka eli friteeratut banaanit valmistuksessa

KUVA 4. Kattaus

4.8 Palaute interventioiden päätyttyä

Tässä osallisuusprojektissa palautetta kerättiin yksikön ohjaajalta sekä projektiin osallistuneilta nuorilta. Palaute osallistujilta kerättiin viikon päästä viimeisestä interventiosta. Nuoret saivat täytettäväkseen Nappula-sovelluksen kautta sähköisen kyselyn. Ohjaajan palauteenanto oli vapaata, ja sain kirjallisen palautteen häneltä.

Osallisuusprojektissa mukana ollut ohjaaja näki opinnäytetyön tekijän roolin jääneen hieman vajaaksi. Nuoret olisivat ohjaajan näkökulmasta tarvinneet enemmän tukea osallistumiseen. Olin itse tästä samaa mieltä, ja yritin parantaa ohjaamista ja tukemista nuoria kohtaan interventioiden edetessä. Osa nuorista oli omatoimisia, mutta selvästi parempaan tukemiseen olisi ollut tarvetta. Ohjaajan kommentin mukaan interventiot kaipasivat alkutilanteeseen nuorten maadoittamista, ja tähän olisi ollut hyvä keksiä jokin toiminto.

Ohjaajan palautteen perusteella interventioiden sisältö ja rakenne kohtasi nuorten voimavarat ja kapasiteetin hyvin. Sisältö ei ollut ajallisesti ylivoimista nuorten jaksamisen kanssa. Palautteen mukaan nuoret myös olivat rentoja opinnäytetyön tekijän seurassa, mikä oli mielestäni onnistuminen ohjauksen kannalta.

Palautteen antanut ohjaaja jäi lopuksi pohtimaan, miten opinnäytetyön tekijän näkökulmasta teemallinen yhteisöhetki saadaan juurrutettua Silmun arkeen. Valmiin opinnäytetyön kirjallisen osuuden on määrä antaa tähän vastaus, tai ainakin suuntaa siihen.

Nuorten palaute projektin jälkeen oli pääosin positiivista. Palautekyselystä käy ilmi, että osa vastaajista toivoi pääsevänsä jatkossakin työskentelemään osallisena ohjattua toimintaa. Tämä oli opinnäytetyön tekijälle mieluinen palaute.

Omasta mielestäni osallisuusprojektini tuli tarpeeseen Silmun yksikössä. Nuorista löytyi potentiaalia suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa yhteisöpäiviin. Nuoret tarvitsevat osallistuakseen aikuisilta tukea ja kärsivällisyyttä herätellä nuoria toimimaan. Opinnäytetyön tekijänä sain hyvää harjoitusta ryhmän ohjaamisesta, ja opin paljon lisää nuorten aktivoinnista sekä toiminnan tukemisesta.

Helpottava tekijä interventioiden ohjauksessa oli se, että Silmu yksikkönä oli minulle entuudestaan tuttu. Samoin myös ohjaajat sekä osa nuorista oli tuttuja jo työharjoitteluni ajalta, joten osasin toimia luontevasti tutussa ympäristössä. Ohjaustyössäni olin luonteva, otin jokaisen osallistujan huomioon ja pyrin toimimaan tasavertaisesti kaikkien osallistujien tukena heidän tarpeidensa mukaisesti.

Ohjaaminen olisi varmasti vaikeutunut, jos olisin lähtenyt itselleni entuudestaan tuntemattomaan yksikköön. Tällöin minulta olisi mennyt ajallisesti kauemmin saada interventiot toimimaan, sillä olisin joutunut tutustumaan erikseen sekä ohjaajiin, yksikköön että asukkaisiin. Myös yksikön toimintakulttuurin tunteminen edesauttoi omaa toimintaani ohjaustehtävässä. Kehityskohtana ohjaustyössä näin itseäni koskevien ohjeidenannon selkeyttämisen. Välillä koin olevani epäselvä hahmottaessani projektin kulkua osallistujille. Tässä minulla oli tärkeänä apuna yksikön ohjaaja, joka osasi täsmentää ohjaustani paremmin ymmärrettäväksi, jos etenin liian epäselvästi asiassani.

Nuorilta saamani palaute oli hyvää. Palautekyselyssä pyydettiin nuoria arvioimaan ohjaajien tuki interventioiden aikana. Arviointi asteikko oli yhdestä viiteen. Numero yksi tarkoitti huonosti onnistunutta ohjausta, numero viisi erittäin hyvin onnistunutta. Puolet vastaajista olivat arvioineet ohjaajien onnistumisen numerolla neljä, ja puolet vastaajista numerolla viisi. Yhden osallistuneen nuoren vapaa palaute opinnäytetyön tekijälle kuuluu seuraavasti: ”Oli kiva yhteisöpäivä, kun ei ollut mitään tylsää istumista, vaan oikeasti jotain uutta ja kivaa!”

5 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET TULOKSET

Sosiaalityön tutkimuksissa on dokumentoitu siitä, kuinka työkäytännöt nojautuvat aikuisiin paikoin niin, että lapsia näkyy vähän tai ei lainkaan, ja lapsille annetaan vain rajatusti tilaa toimia ja mahdollisuuksia tulla kuulluksi. (Bardy ym. 2009.) Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön keskeisiä tuloksia tietoperustaan viitaten. Aluksi käyn läpi nuorten osallisuuden toteutumista, sen jälkeen käyn läpi interventiot sekä projektin tuloksia osallisuuden portaiden käsitteen kautta.

5.1 Osallisuuden toteutuminen nuorten näkökulmasta

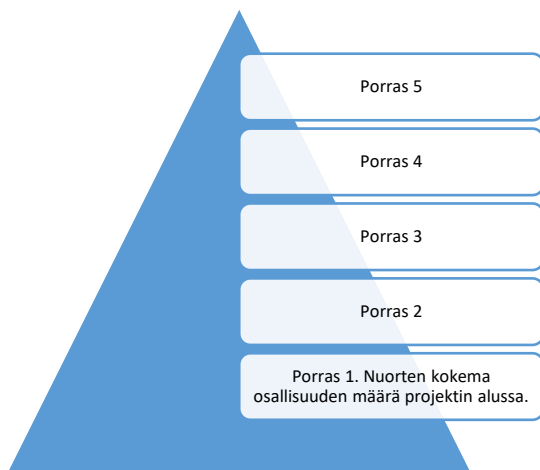
Osallisuuden käsite tässä projektiopinnäytetyössä tarkoitetaan nuorten lastensuojelun asiakkaiden osallisuutta sijaishuollon yksikön arjen toiminnassa. Lapsen osallisuudella lastensuojelussa yleensä tarkoitetaan lapsen mahdollisuutta olla mukana määrittelemässä, toteuttamassa ja arvioimassa työtä, jota hänen etunsa turvaamiseksi tehdään. Laajasti ymmärrettynä osallisuus on yhteisöön liittymistä, yhteisöön kuulumista ja siihen vaikuttamista. (Bardy ym. 2009.)

Nuorten osallisuutta Silmun yhteisöpäivien aikana alettiin kartoittamaan haastattelemalla nuoria lähtötilanteen kartoituksen aikana. Tässä haastattelussa tuli ilmi, että nuoret eivät kokeneet olevansa osallisia yhteisöpäivien suunnittelussa ja toteutuksessa. Nuoret näkivät itsensä osallistujina, jotka mielellään osallistuivat valmiiksi suunniteltuun ja aikuisen ohjaamaan toimintaan (KUVIO 5). Tällaiseen passiivisen osallistujan rooliin on helppo jäädä, mikäli ympäristö ei velvoita määrällisesti osallistumaan enemmän, kuin ilmestymällä paikalle fyysisesti. Tämän opinnäytetyöprojektin tarkoituksena oli nimenomaan tukea osallisuutta eli nuorten kokemusta osallistumisesta, kuulluksi tulemisesta sekä vaikuttamisesta. Kun lapselle annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi ja osalliseksi, lapsi saa itse päättää, miten vahvasti hän osallistuu ja lähtee vuorovaikutukseen. Ottamalla lapsi mukaan keskusteluun ja päättämään lapsi saa kokemuksen osallisuudesta ja tuntee, että hän on merkittävä ja tärkeä. (Bardy ym. 2009.)

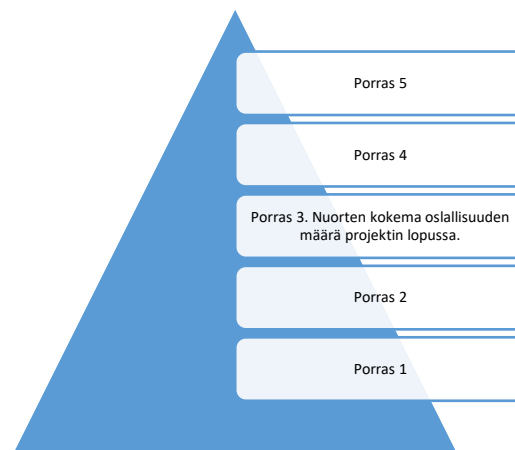
Tehdäkseni osallisuuden käsitettä helpommin ymmärrettäväksi esittelin nuorille osallisuuden portaat ja kävimme osallisuutta läpi niiden avulla. Osallisuuden mittari on se, miten hyvin nuori pääsee osallisuusprojektissa sisälle voimaantuneen ja valtautuneen toimijan positioon ja kuinka hyvin nuoren saavuttama osallisen positio säilyy projektin aikana. (Gretchel, Nousainen & Piekkari 2020.)

Projektin alussa nuoret näkivät senhetkisen osallistajuutensa sijaitsevan portaiden ensimmäisellä asteella (KUVIO 5). Projektin aikana tavoitteena oli nostattaa nuorten osallisuutta portaiden mallin mukaisesti kohti itsenäisempää toimintaa ja kokonaisvaltaisempaa osallistajuutta. Lähtötilanteessa nuoret arvioivat olleensa yksisuuntaisen prosessin vaiheessa eli ensimmäisellä portaalla osallistajuudessa (KUVIO 5). Palautekeskustelun aikana, projektin jälkeen osa nuorista koki edenneensä kolmannelle portaalle saakka, eli luovan yhteistyöprosessin vaiheeseen (KUVIO 5). Osa taas ei osannut sanoa, kokivatko he siirtyneensä edespäin portaissa. Seuraava kuvio (KUVIO 5) käsittää nuorten kokeman osallisuuden määrän osallisuuden portaiden mallin mukaisesti projektin aikana. Projektin alussa haastattelun perusteella nuoret kokivat osallisuutensa olevan ensimmäisellä osallisuuden tasolla (KUVIO 5). Projektin päätyttyä palautekeskustelussa osa nuorista koki osallisuutensa kasvaneen, ja he nimesivät osallisuutensa määrällisesti kolmannelle portaalle. Osa nuorista ei osannut sanoa, oliko heidän osallisuutensa kasvanut määrällisesti osallisuuden portaiden mallin tasojen mukaisesti.

Osallisuus projektin alussa:

Osallisuus projektin lopussa:

KUVIO 5. Osallisuuden määrällinen kasvu osallisuuden portaiden mallin mukaan

Palautekyselyssä osallisuuden toteutumista kartoitettiin kysymyksellä ”Kuinka hyvin koit oman osallisuutesi toteutuneen yhteisöpäivän aikana?”. Arviointiasteikko oli yhdestä viiteen. Numero yksi kuvasti erittäin heikkoa osallisuuden tunnetta. Numero viisi taas merkitsi erittäin vahvaa osallisuuden tunnetta. Puolet vastaajista antoivat arvosanaksi kolme, yksi antoi arvosanaksi neljä ja yksi antoi arvosanaksi yksi. Nuoret selkeästi olivat kriittisiä vastauksissaan koskien omaa osallisuuden kokemustaan. Opinäytetyön tekijän oma kokemus oli linjassa nuorten vastausten kanssa, ryhmässä oli sekä aktiivisia että passiivisempia osallistujia.

Nuorilta kysyttiin, kokivatko he itse tällaisen osallisuutta tukevan yhteisöpäivän/päivien olevan hyödyllisiä myös jatkossa. Arviointiasteikko oli edelleen yhdestä viiteen, huonommasta parempaan. Tähän kysymykseen jokainen vastaaja oli vastannut eri numeron, vastauksiksi tuli kaikki mahdollisuudet yhdestä viiteen. Tästä palautteesta on vaikea yleistää nuorten näkemystä osallistavien yhteisöpäivien tarpeellisuudesta, sillä vastaukset voidaan eroavaisuuden perusteella nähdä todella yksilöllisinä. Jatkoa tähän kysymykseen oli seuraava kysymys eli ”Olisitko halukas osallistumaan osallisuuttasi lisäävään ja tukevaan yhteisöpäivään jatkossakin?”. Tässä kaksi vastaajista oli valinnut vaihtoehdon yksi eli ”en haluaisi osallistua”. Loput vastauksista jakautui seuraavanlaisesti: viisi vastaajaa vastasi eli ”osallistuisin mielelläni” sekä kolme ”voisin osallistua”.

Näistä kysymyksistä voitaisi ymmärtää, että suurin osa nuorista ei mielellään osallistuisi vastaavanlaisen osallisuusprojektiin mielellään. Selvää syytä tälle vastauksille ei palautekyselyssä selviä. Voidaan vain arvioida oman kokemuksen perusteella, että osallisuusprojekti oli ehkä ajallisesti liian haastava sekä sisällöltään liian puutteellinen nuorten mielenkiinnolle. Tätä arviota puolustaa ohjaajan antama kommentti siitä, miten osallisuusprojekti oli liian tiivis Silmun henkilökunnan näkökulmasta.

Lopuksi kysyttiin, kokiko nuori, että osallisuutta tukeva ja lisäävä osallisuusprojekti paransi yhteishenkeä asukkaiden keskuudessa? Tämä kysymys perustuu osallisuuden näkökulmaan siitä, että osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan yhteisöjä, joissa on mahdollista toimia, tulla nähdyksi ja kuulluksi. Hyvä ja toimiva yhteisö voi parhaimmillaan tukea osallisuuden kokemusta ja lisätä osallisuutta. (Hipp & Pukkio 2016.)

Viimeiseen kysymykseen osallisuusprojektin mahdollisista vaikutuksista asukkaiden yhteishenkeen arviointi sijoittui edelleen yhden ja viiden välille. Numero yksi tarkoitti, etteivät osallisuusprojektin yhteisöpäivät vaikuttaneet yhteishenkeen mitenkään, viisi tarkoitti, että yhteisöpäivät paransivat yh-

teishenkeä selkeästi. Tähän kysymykseen kolme neljästä vastauksista oli arvosana kolme, ja yksi neljästä arvosanan 5. Tämä palaute oli positiivinen näkökulma projektin vaikutuksista yhteisölle. Osallisuusprojektia suunnitellessa en ollut ajatellut, että osallisuusprojekti todella vaikuttaisi yhteisön yhteishenkeen. Tähänkään vaikutukseen en saanut suoraa syytä tai vastausta osallisuusprojektista. Voidaan ajatella, että yhteisö oli lähtökohtaisesti niin uusi ja vasta muodostunut, että yhteinen osallisuusprojekti hitsasi osapuolet tiiviimmin yhteen. Osallisuusprojektin toiminnan kautta nuoret saivat tilaisuuden tutustua toisiinsa paremmin. Nuorten palaute kokonaisuudessaan on koottuna seuraavassa kuviossa (TAULUKKO 1).

	Tavoitteet	Toteutus	Palaute
Nuorten osallisuuden lisääminen osallisuusprojektissa	Lisätä nuorten osallisuutta yhteisöpäivien suunnittelu- ja toteutustyössä, tukea osallisuuden kokemusta ohjauksen avulla.	Tehtiin osallisuusprojekti, jossa nuoret saivat osallistua yksikön yhteisöpäivien suunnitteluun ja toteutukseen. Aikuiset ohjasivat toimintaa ja mahdollistivat nuorten osallisuuden toteutumisen.	Kolme neljästä nuoresta koki osallisuutensa toteutuneen melko hyvin osallisuusprojektin aikana. Yksi neljästä nuoresta koki osallisuutensa toteutuneen huonosti.
Nuorten kiinnostus osallisuuteen ja vaikuttamisen mahdollisuuksiin jatkossa	Osallisuusprojektin tarkoituksena oli osallisuuden toteutumisen kautta innostaa nuoria hakeutumaan osalliseksi toimintaa jatkossakin.	Osallisuusprojektin aikana nuoren toivottiin saavan positiivista kokemusta omassa osallistujan roolissaan, aikuiset tukivat ja mahdollistavat nuorten omatoimisen toiminnan onnistumista.	Yksi neljästä nuoresta koki tällaisen osallistumisen sekä osallisuuden olevan hänelle hyödyllistä jatkossakin. Kaksi neljästä koki sen melko hyödyllisenä, yksi ei kokenut osallisuutta itselleen hyödyllisenä.

TAULUKKO 1. Osallisuusprojektin tavoitteet, toteutus ja palaute (JATKUU)

	TAVOITTEET	TOTEUTUS	PALAUTE
Nuoren kokemus aikuisen antamasta tuesta ja ohjauksesta osallisuusprojektin aikana	Opinnäytetyön tekijän ja ohjaajan oli mahdollistettava nuorten toiminta niissä puitteissa, miten paljon nuori halusi osallistua ja toimia. Aikuisen tuli huomata jokaisen nuoren yksilöllinen tuen tarve ja tarjota tukea osallisuusprojektin aikana.	Nuorten oma motivaatio ja kiinnostus osallisuusprojektia kohtaan selvitettiin lähtötilanteen kartoituksessa. Näin saatiin selville yksilöllisesti nuorten mielipide ja motivaatio osallisuusprojektia ja osallisuutta kohtaan	Kaksi neljästä nuoresta vastasi palautekyselyssä ohjaajien tukeeseen heidän osallisuutensa toteutumista osallisuusprojektin aikana hyvin. Toiset kaksi vastaajaa arvioi tuen ihan hyväksi. Haastattelussa yksi nuori ilmaisi opinnäytetyön tekijän ohjanneen liikaa, hän olisi halunnut toimia vieläkin itsenäisemmin yhteisöpäivien ajan.
Nuorten kokemus osallisuuden tukemisesta yhteisöpäivissä ja sen vaikutus yhteishenkeen	Palautekyselyssä haluttiin selvittää, miten osallisuuden huomiointi, tukeminen ja mahdollistaminen vaikuttivat nuorten yhteisöön. Osallisuuden edellytyksenä on toimiva yhteisö. Toimivassa yhteisössä osallistujat kokevat kykenevänsä osallisuuteen saaden siihen tukea ja ohjausta.	Projektin aikana joikaista osallistujaa tuettiin yhteistyöhön. Jokaisessa interventiossa oli samat ohjaajat paikalla. Nämä ohjaajat olivat koko ajan tietoisia osallisuusprojektin vaiheista ja osasivat näin parhaiten tukea ryhmää toiminnassaan. Työskentely ohjaajien ja nuorten välillä pidettiin avoimena, aikuiset	Palautekyselyssä osallistujista yksi vastasi osallisuusprojektin parantaneen yhteishenkeä yksikössä selkeästi. Kolme neljästä vastasi sen parantuneen jonkin verran. Tämä oli positiivinen tulos ja todisti sen, että yhteisö oli jo valmiiksi toimiva, sillä osallisuusprojekti onnistui ja paransi yhteishenkeä entisestään.

		eivät ottaneet kaikkietietävää ja johtavaa roolia.	
--	--	--	--

TAULUKKO 1. Osallisuusprojektin tavoitteet, toteutus ja palaute (JATKUU)

Tämän taulukon palaute on koottu nuorten vastauksista palautekyselyyn sekä nuorten antamista vastauksista avoimessa haastattelutilanteessa. Nuorten palautekysely kokonaisuudessaan löytyy opinnäytetyön liitteistä (Opinnäytetyön liitteet, liite 2).

5.2 Osallisuusprojektin interventioiden arviointi

Osallisuus Silmussa toteutuu kaikessa yksikön toiminnassa. Nuoret osallistuvat ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti kotitöihin. Yksikössä tehtäviä kotitöitä ovat esimerkiksi oman huoneen sekä yhteisten tilojen siistiminen sekä ruoanlaitto. Nuorille opetetaan arjen taitoja silmällä pitäen tulevaisuutta ja omatoimista selviytymistä arjessa. (Silmun toimintasuunnitelma, 2020.)

Osallisuuden ollessa tärkeä osa Silmun kaikkea toimintaa, näen osallisuusprojektin olleen hyvin valikoitu juuri heille. Lisäksi lasten osallisuus lastensuojelussa yleensä on lakisääteinen sekä moraalinen velvollisuus. Laajemmin ymmärrettynä osallisuus on yhteisöön liittymistä, yhteisöön kuulumista sekä siihen vaikuttamista. Mahdollisuus olla osallisena ja mukana omien asioiden käsittelyssä sekä itselle merkittävässä yhteisöissä on ratkaisevaa ihmisen identiteetin kehittymisen kannalta. (Brady ym. 2009.)

Mielestäni osallisuusprojektin antoi hyvän alustan nuorille tulla osalliseksi ja vaikuttaa omaan arkeen. Tämä osallisuusprojekti antoi myös mahdollisuuden osallistua matalalla kynnyksellä. Osallisuusprojektini ajoittui Silmun yhteisöpäiviin, joihin nuoret velvoitetaan osallistumaan vedoten hyvän yhteishengen ja yhteisöllisyyden ylläpitoon. Osallisuusprojektin ajoittuminen oli siis valmiiksi osana nuorten arkea, eikä osallistujien tarvinnut nähdä vaivaa päästäkseen osallisiksi projektiin. Osallisuusprojekti

toteutettiin Silmun yleisissä tiloissa, joten nuorten oli helppo osallistua, eikä se vaatinut heiltä mitään erityistä valmistautumista. Riitti, että nuori tuli paikalle oikeaan aikaan.

Thomas Nigel (2002) on kritisoinut malleja, joissa osallisuus nähdään yksiulotteisena ominaisuutena, jota on joko paljon, vähän tai ei ollenkaan. Hänen mukaansa osallisuuden tarkastelu edellyttää sen jakamista eri ulottuvuuksiin, joiden keskinäiset suhteet voivat vaihdella, ja lapsen kokemus osallisuudesta muuttua niiden mukaan. (Brandy ym. 2009 & Nigel 2002.) Tässä osallisuusprojektissa lähdin siitä alkutilanteesta, että kaikilla osallistujilla oli valmiiksi halu osallistua jollain tapaa yhteisöpäiviin. Kukaan osallistujista ei jättäytynyt pois kesken projektin eikä kieltäytynyt osallistumasta. Tämä osallistujien hyvä asenne osallisuusprojektia kohtaan antoi projektin onnistumiselle hyvät lähtökohdat.

Thomas Nigel (2002) on luonut mallin, jossa esitellään osallisuuden ulottuvuudet hänen näkemyksensä mukaisesti. Satunnaisessa järjestyksessä esiteltynä ulottuvuudet ovat seuraavat: mahdollisuus valita, mahdollisuus saada tietoa, mahdollisuus vaikuttaa prosessiin, mahdollisuus ilmaista itseään, mahdollisuus saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen sekä mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin. Tämän osallisuusprojektin interventioissa pyrin huomioimaan kaikki osallisuuden ulottuvuudet ja mahdollistamaan niiden toteutumisen osallistujille. (Brandy & Nigel 2009.)

Mahdollisuus valita korostui, kun nuoret saivat valita osallistuvansa osallisuusprojektiin. Vaikka yhteisöpäiviin osallistuminen on Silmun toimintaan kuuluva tapahtuma, ei nuoria olisi voinut pakottaa osallistumaan tai olemaan osallisina osallisuusprojektissa. Lisäksi valinnan mahdollisuutta osallisuusprojektiin toi se, etten ollut suunnitellut mitään valmista teemaa yhteisöpäiviin, vaan nuoret saivat itse ja yhdessä ryhmänä suunnitella ja päättää teeman yhteisöpäivien ympärille.

Mahdollisuus saada tietoa tilanteesta, prosessista ja omista oikeuksistaan, näkyi kaikissa interventioissa. Keskustelu oli avointa ja tietoa jaettiin kaikille tasapuolisesti. Osallisuusprojektin kulku käytiin läpi vaiheittain, ja aikatauluista käytiin yhdessä keskustelua. Aikatauluja myös sovellettiin kaikille sopiviksi. Tärkeää oli, että kaikki suunnittelu ja toteutus tapahtui yhdessä, vaikka ennakkosuunnittelua sai tehdä yksin tai pienemmässä ryhmässä. Näin osallisuusprojekti kokonaisuudessaan pysyi kaikille tasavertaisesti avoimena ja selkeänä.

Itsensä ilmaisemisen mahdollisuus huomioitiin jokaisessa interventiossa. Kävimme keskustelua, ja opinnäytetyön tekijä kysyi jokaisen idean ja päätöksen kohdalla mielipidettä kaikilta osallistujilta. Kai-

killä ei tarvinnut olla mielipidettä jokaiseen asiaan, mutta mahdollisuus oman mielipiteen ilmaisemiselle annettiin. Aktiivisimmat osallistujat saivat hyvin tilaa itsensä ilmaisemiseen sekä mielipiteidensä kertomiseen, ja kaikille tarjottiin tasavertainen mahdollisuus osallistua omien voimavarojen ja kiinnostuksen puitteissa.

Itsensä ilmaisua saatiin toteuttaa myös kolmannessa interventiossa, jolloin maalasimme motivaatiolauheet uudelle vuodelle koristeisiin. Askartelu oli mieleistä puuhaa itsessään, ja mietelauseita etsittiin tunnekorteista hartaasti. Kolmannessa interventiossa vallitsi rauhallinen ilmapiiri, ja osallistujat vaikuttivat todella keskittyneiltä toimintaan. Ohjaaja sekä opinnäytetyön tekijä antoivat jokaisessa interventiossa tukea sekä apua osallistujille oman itsensä ilmaisuun. Osallistujille tehtiin osallisuusprojektin alkuvaiheessa jo selväksi, että aikuiset toimivat osallisuusprojektissa nuorten tukena jokaisessa vaiheessa, eikä heidän tarvinnut toimia osallisuusprojektin aikana yksin, vaikkakin mahdollisuus itsenäiseen toimintaan oli mahdollista. Mahdollisuutta itsenäisiin päätöksiin sivuttiin jo interventioiden alussa, kun osallistujille annettiin vapaus päättää yhteisöpäivien sisällöistä päättämällä niille teeman. Lisäksi osallistujat saivat itse vastata halutessaan viimeisen intervention sisältämän teemayhteisöpäivän toiminnasta. Osa osallistujista teki itse päätöksiä toiminnan kannalta ja suunnitteli ja toteutti sitä itsenäisesti aikuisen tuella. Itsenäisesti päätöksiä tehneet nuoret olivat interventioiden päätyttyä selkeästi motivoituneempia jatkamaan osallistavia yhteisöpäiviä. Voidaankin siis todeta, että vastuunotto ja itsenäiset päätökset ruokkivat osallistujia haluamaan osallistua jatkossakin.

Tässä osallisuusprojektissa otin myös huomioon YK:n yleissopimuksen lasten oikeuksista (60/1991), sillä lasten osallisuudelle perusteena nähdään lasten oikeudet (Finlex, 2021). Lähtökohtana projektin aiheelle osallisuudessa oli se, että osallisuus on lasten oikeus, ja tätä oikeutta aikuiset ovat velvollisia turvaamaan. Oikeutena osallisuus toteutui jokaisessa interventiossa, ja lisäksi sen toteutumista pyrittiin lisäämään sekä tukemaan erilaisilla toiminnoilla.

5.3 Projektin tulokset ja osallisuuden portaat

Osallisuuden kokemusta projektin aikana pyrittiin mittaamaan osallisuuden portaiden avulla. Koin tämän selkeäksi tavaksi seurata osallisuuden mahdollista enenemistä projektin aikana. Osallisuuden portaat voisi tiivistää siten, että alimmalla portaalla yksilöllä on vain vähän tai ei lainkaan mahdollisuuksia vaikuttaa ja mitä korkeammalle hän kiipeää, sitä enemmän valtaa hänellä on. Oletamus on, että yk-

silön osallisuus lisääntyy samassa suhteessa, alimmalla portaalla osallisuutta on vähän ja korkeammalla paljon. Tätä portaikkomallia voidaan kritisoida siitä, että se ei ota huomioon osallisuuden subjektiivista kokemuksen merkitystä vaan olettaa osallisuuden lisääntyvän automaattisesti vallan ja vaikutusmahdollisuuksien lisääntyessä. Näin ei aina kuitenkaan ole. (Bardy ym. 2009).

Ensimmäisessä yhteisökokouksessa esittelin kuvan osallisuuden portaista nuorille ja kerroin siitä lyhyesti. Nuoret kokivat sijoittuvansa nykyisellä osallisuuden määrällään portaiden ensimmäiselle asteelle eli yksisuuntaisen prosessin vaiheelle. Tällä osallisuuden asteella lapsia kuullaan, mutta aikuiset tekevät päätökset esimerkiksi toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Silmussa asuvat nuoret siis kokivat osallisuutensa vähäiseksi, ja aikuiset puolestaan näkivät lähtötilanteen kartoituksessa nuorten motivaation osallistumiselle huonoksi. Voidaankin päätellä, että osallisuusprojektin tavoite eli osallisuuden lisäämisestä tuli tarpeeseen.

Ensimmäisen intervention aikana nuorten osallisuus oli vielä vähäistä. Nuoret eivät heti alkaneet toimia itsenäisemmin, vaan he odottivat ikään kuin ohjaajien ottavan vastuun ja päättävän toiminnasta. Interventioiden edetessä nuoret ymmärsivät roolinsa ja näkivät mahdollisuutensa tulla mukaan päätöksentekoon ja toiminnan toteutukseen. Neljännen intervention aikana nuoret toimivat jo todella itsenäisesti. He olivat jakaneet vastuualueita keskenään sekä huolehtivat toiminnan toteutuksen aikatauluttamisesta ja suunnitellun toiminnan etenemisestä. Näkisin, että tässä vaiheessa osallistujat olivat siirtyneet osallisuuden portaissa kohti itsenäistä. Tarkasti määriteltynä näkisin nuoren tässä vaiheessa olleen neljännellä portaalla, jaetun vallan ja vastuun asteella. Tällöin aikuisten tuki on edelleen tärkeässä asemassa, vaikka osallistujat koittavatkin valmiuksiaan itsenäiseen työskentelyyn. (Gretchel, Nousainen, Piekkari, 2020.)

Kerätessäni loppuarviointia haastatteleamalla nuoria suullisesti otin osallisuuden portaat taas esille. Kävimme läpi, mistä olimme lähteneet liikkeelle ja millä asteella nuoret kokivat osallisuutensa olleen projektin aikana interventioiden edetessä. Yhteinen näkemys oli, että osallisuusprojektin aikana oli edetty osallisuuden portaiden kolmannelle asteelle eli luovan yhteistyöprosessin asteelle. Tällöin asiat etenevät luovassa, uusia asioita kehittävässä prosessissa. Reunaehtojen merkitystä pohditaan avoimesti ja ratkaisukeskeisesti. Tässä vaiheessa aikuiset arvostavat nuorten näkemyksiä, ja hakevat aktiivisesti tapoja ottaa ne huomioon. (Gretchel, Nousainen, Piekkari, 2020.)

Olin itse todella tyytyväinen siihen, että nuoret kykenivät itse sanoittamaan ja ymmärtämään etenemistään kohti lisääntyvää osallisuutta. Osallisuusprojektin alussa en osannut odottaa, että osallisuus välttämättä lisääntyisi, vaikka sitä pyrin lisäämään tässä projektissa. Tältä osin voidaan todeta osallisuusprojektin onnistuneen, sillä osallisuusprojektin koko tavoite oli lisätä osallisuuden tunnetta yhteisöpäivien toiminnan kautta.

6 OPINNÄYTETYÖPROJEKTIN ETENEMINEN SEKÄ SUUNNITELMAN TOTEUTUMI- NEN TULOKSIIN PEILATEN

Tässä luvussa käyn läpi opinnäytetyöprojektiani vaiheittain. Esittelen aikataulutuksen, riskit sekä budjetin. Vertaan tässä luvussa tekemääni projektisuunnitelmaa sekä varsinaista opinnäytetyöprosessia. Pohdin mahdollisia muutoksia alkuperäisen suunnitelman sekä lopullisen toteutuksen välillä, sekä syitä näille muutoksille.

6.1 Opinnäytetyön eteneminen

Opinnäytetyöprosessi alkoi omasta ideoinnistani talvella 2020. Päädyin ideaan osallisuuden lisäämisestä sijaishuollon asiakkaille. Markkinoin työn tilaajalle projektimuotoista opinnäytetyötä, jonka aiheena olisi nuorten osallisuus Silmun toiminnassa. Silmun vastaava ohjaaja piti ideaa hyvänä, ja näin alkoi suunnittelutyö. Asukkaiden näkökulmasta tarve oli osallisuuden lisäämiselle. Kirjoitin Silmun vastaavan ohjaajan kanssa opinnäytetyösopimuksen ja kävimme vielä kertaalleen läpi projektini keskeisen sisällön. Tavoitteena oli vastata Silmun yksikön tarpeeseen tuottaa nuoria osallistavia yhteisöpäiviä sekä saada tästä projektista dokumentoitua kirjallinen osuus projektiopinnäytetyöhöni.

Seuraavaksi aloin kartoittaa lähtötilannetta haastattelemalla Silmun henkilökuntaa. Selvitin, kuinka nuorten osallisuus toteutuu Silmun arjessa, sekä erityisesti yhteisöpäivien viettäessä. Haastattelin sekä henkilökuntaa että nuoria. Näiden vastausten perusteella kehitin ideani osallisuusprojektista.

Lähtötilanteen kartoitusten jälkeen koitti osallisuusprojektin tärkein osuus eli toiminnalliset interventiot. Interventiot koostuivat viidestä yhteisöpäivästä. Jokaisen yhteisöpäivän sisältö oli suunniteltu etenemään järjestyksessä kohti päätapahtumaa eli viimeistä interventiota. Nuoret olivat osallisina suunnittelutyössä, ja eteneminen oli kaikille osallistujille selkeää. Interventioiden edetessä nuorten osallisuuden määrä nousi osallisuuden portaiden mukaisesti (Gretchel, Nousainen, Piekkari, 2020). He ymmärsivät osallisuutensa hyödyt ja oppivat kertomaan ajatukset ja ideat yhteisöpäivän toimintaan liittyen.

Jokaisen intervention loppupuolella kävimme yhdessä läpi seuraavan intervention sisällön. Suunnitelimme, mitä seuraavalla kerralla tulisi tehdä, jotta kaikki suunnittelemamme ohjelma voitaisiin toteut-

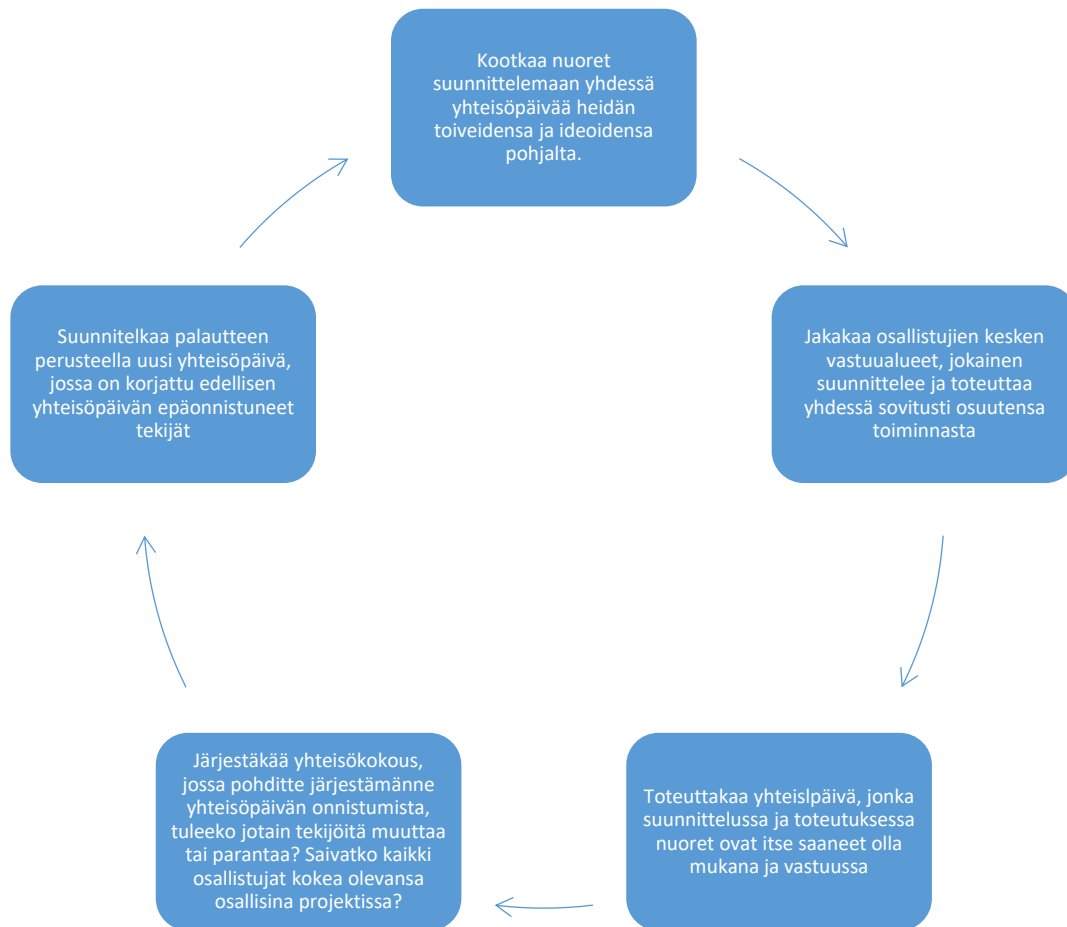
taa viimeisessä interventiossa. Nuoret hahmottivat hyvin etenemisen suunnitelman mukaisesti ja pitivät itsenäisesti huolta siitä, että heidän vastuualueensa tuli huolehdittua valmiiksi. Lähtötilanteeseen nähden nuoret olivat yllättävän omatoimisia.

Pidettyäni kaikki interventiot lähetin nuorille palautekyselyn Nappula-sovelluksen kautta. Palautteen avulla haluan selvittää, kuinka hyvin nuoret itse kokivat osallisuutensa toteutuneen yhteisöpäivän aikana. Sähköinen palautteenanto toimii tässä tehtävässä parhaiten, koska nuoret saavat vastata palautekyselyyn omalla ajallaan. Jos palautekysely tehtäisiin yhdessä osallistujien kanssa heti yhteisöpäivän jälkeen, voisi väsymys pitkän keskittymisjakson jälkeen vaikuttaa negatiivisesti vastauksiin. Järjestin suulliselle palautteenannolle yhteisökokouksen viikon jälkeen viimeisestä interventiosta. Tällöin tarkastelimme nuorten kanssa tekemäämme projektia kokonaisuudessaan. Kysyin nuorilta jo sähköisessä palautekyselyssä kysytyt kysymykset vielä uudelleen siltä varalta, että viikon aikana heille olisi tullut mieleen vielä uusia ajatuksia projektista. Joillekin nuorille saattoi myös olla helpompaa vastata kysymyksiin haastattelutilanteessa, joten tätä varten järjestin tilaisuuden palautteenantoon suullisesti.

Yksikön työntekijöiltä palaute oli tarkoitus kerätä työpaikkapalaverissa, jossa koko työyhteisö kokoontuu. Lopulta päädyimme siihen, että yksikön vastaava ohjaaja kerää palautteen muilta ohjaajilta ja koostaa sen kirjalliseksi palautteeksi opinnäytetyön tekijälle. Tämä oli parempi järjestely myös sen puolesta, että talvella 2021 juuri interventioiden jälkeen covid-19-pandemia aiheutti rajoituksia fyysisin kokoontumisiin, eikä kannattanut ottaa turhia riskejä kokoontumalla palautteenantoa varten.

Valmiin, osallisuutta tukevan ja lisäävän yhteisöpäivän mallin jätin yksikköön (KUVIO 6). Mallilla tarkoitetaan tätä suunnitelmaa, jonka mukaan toteutin yhteisöpäivän Silmun asukkaille. Yhteistyökumppanin toiveiden mukaan tuottamani suunnitelma jäi yksikköön helposti käytettävänä sekä muokattavana PDCA-mallin avulla (MCS 17.6.2020).

Viimeinen päättehtävä oli raportointi ja tuotos. Analysoin saamani tulokset ja kokosin raportin eli valmiin kirjallisen opinnäytetyön. Raportissa pohdin osallisuusprojektin etenemistä, tuloksia sekä onnistumisia ja kehityskohtia. Raportissa havainnoin tekemäni osallisuusprojektin aikaansaamia muutoksia nuorten osallisuudessa heidän antamiensa vastausten perusteella. Tavoitteena oli, että osallisuusprojektini ansiosta muutokset osallisuudessa olisivat olleet positiivisia, eli osallisuuden kokemukset olisi lisääntynyt. Osallisuuden mittarina käytettiin osallisuuden portaiden mallia (Gretchel, Nousainen, Piekari, 2020).

KUVIO 6. Valmis malli yhteisöpäivien suunnitteluun ja toteutukseen osallistujia osallistaen

6.2 Mallin hyödyntäminen Silmun arjessa

Tämä osallistavan yhteisöpäivän malli oli sisällöltään hyvin yksinkertainen. Suunniteltiin yhdessä, toteutettiin toimintaa, pohdittiin yhdessä ryhmänä onnistumisia sekä kehityskohtia, ja suunniteltiin taas uudestaan parannusehdotusten pohjalta. Yksikön ohjaajien antaman palautteen mukaan osallisuusprojektini aikataulus oli nopeampainen ja tiivis, ja haastoi näin osallistujia. Jatkossa tähän prosessiin tulisi varata paljon enemmän aikaa toteutukselle. Seuraavassa kuviossa (KUVIO 7) esittelen esimerkin osallisuusprojektin etenemisestä. Tässä kuviossa on huomioitu saamani palautteen avulla, miten osallisuusprojekti vastaisi paremmin yksikön tarpeisiin ja voi näin jäädä käyttöön Silmun yksikön toimintaan.

Kuvio 7. Osallisuusprojektin malli Silmun ohjaajien palautteen pohjalta paranneltuna

6.3 Aikataulu

Aloitin opinnäytetyöprosessin huhtikuussa 2020 (KUVIO 8). Tällöin aloin ideoida opinnäytetyön projektiosuutta. Kävin toukokuussa 2020 Silmun asumisyksikössä tiedustelemassa heidän yhteistyöhalukkuuttaan ja mahdollisuuttaan toimia opinnäytetyöni tilaajana. Oli alusta asti selvää, että opinnäytetyö palvelisi työelämän tarpeita parhaiten, jos työhön liittyisi nuorten osallisuuden lisääminen Silmun toiminnassa.

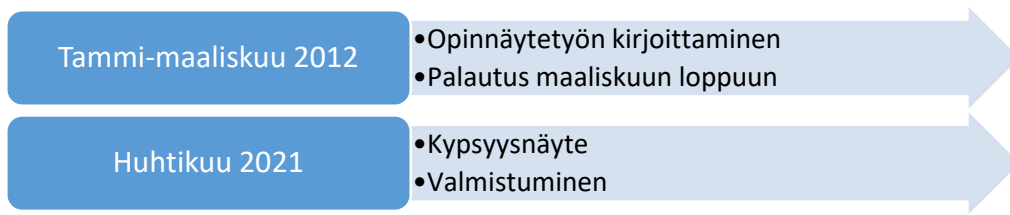
Elokuussa 2020 aloitin opinnäytetyösuunnitelman kirjoittamisen. Kävin elokuun aikana Silmussa jakamassa ideoita ja mielipiteitä asuinyksikön työntekijöiden kanssa. Opinnäytetyön suunnitelman kirjoittamiselle olin varannut syyskuussa 2020. Lähetin suunnitelman tarkistettavaksi syyskuun loppuun mennessä.

Lokakuun aikana odotin suunnitelman takaisin tarkistuksesta, ja tein tarvittavat muutokset. Kun suunnitelma hyväksyttiin, hain tutkimuslupaa. Tutkimusluvan saatua järjestin Silmussa yhteisökokouksen. Kokouksessa esittelin itseni sekä osallisuusprojektini nuorille sekä ohjaajille. Kerroin osallisuusprojektin päätehtävistä sekä osallisuusprojektin myönteisistä vaikutuksista nuorten osallisuuteen. Nuoret vaikuttivat alusta asti melko kiinnostuneilta osallisuusprojektia kohtaan ja sitoutuivat osallistumaan. Myös Silmun ohjaajat odottivat osallisuusprojektin vaikuttavan positiivisesti nuorten kokemukseen kuulluksi tulemisesta.

Osallisuusprojekti myöhästyi aikataulustaan marras- ja joulukuun aikana. Projektisuunnitelmani hyväksyttämiseen meni kauemmin aikaa, kuin olin suunnitellut. Onneksi vihdoon joulukuun lopulla pääsin toteuttamaan ensimmäiset interventiot. Valitettavasti joululomat pääsivät interventioiden väliin, ja pidimme taukoa yhteisöpäivien vietosta. Osallisuusprojekti jatkui tammikuussa asukkaiden palattua kotilomiltaan takaisin yksikköön.

Tammikuusta maaliskuuhun oli varattu aikaa opinnäytetyön raportoinnille. Tämän suunnitelman mukaan lähetin valmiin opinnäytetyön arvioitavaksi maaliskuun 2021 loppuun mennessä. Tämä aikataulu piti hyvin, ja valmis opinnäytetyön kirjallinen osuus lähti ensimmäistä tarkastusta varten ohjaavalle opettajalle maaliskuussa 2021.

KUVIO 8. Projektiopinnäytetyön virallinen aikataulu

6.4 Riskit ja budjetti

Mahdolliset riskit projektin onnistumiselle ovat sekä osallisuusprojektin toteuttajan riskit onnistumiselle että opinnäytetyön tilaajalle aiheutuvat mahdolliset haasteet. Seuraavaksi tarkastelin mahdollisia haasteita niin omalta osaltani kuin opinnäytetyön tilaajan osalta.

6.4.1 Osallisuusprojektin toteuttajan riskien kartoitus

Ensimmäisenä tarkastelin riskien ja haasteiden mahdollisuutta projektin toteuttajan näkökulmasta, eli omalta osaltani. Työstin projektiopinnäytetyötäni yksin, joten yhtäkkinen tapaturma tai sairastuminen olisi voinut aiheuttaa pitkän katkon projektin etenemiselle. Tätä riskiä minimoimaan sillä, että huolehdin omasta terveydestäni ja jaksamisestani. Lisäksi keskityin etenemään projektin suunnittelussa mahdollisimman nopeasti, jotta mahdollisten riskien toteutuminen ei aiheutunut aikataulullisesti merkittäviä haittoja.

Olin järjestänyt arkipäiväni niin, että sain keskittyä täysin projektiopinnäytetyön tekoprosessiin. Riski aikataulujen viivästykselle olisi ollut, jos olisin saanut hyvän työtarjouksen, ja näin päivittäinen työaika osallisuusprojektilleni vähenisi. Omalta osaltani huomattava riski oli myös se, osaisinko suunnitella ja toteuttaa toimivan yhteisöpäivän. Tämän lisäksi oli haastavaa saada osallisuusprojektista niin kattava, että sen pystyi jättämään lastensuojeluyksikön toimintaan käyttöön.

Työelämän tilaajalla olisi voinut ilmetä yllättäviä kiireitä työpaikallani, jotka olisivat voineet hidastaa tilaajan ja tekijän välistä tiedonkulkua sekä estää mahdollisia tapaamisia. Tällaisia kiireellisiä tapauk-

sia lastensuojeluyksikössä olisi voinut olla monenlaisia ja ne olisivat olleet täysin inhimillisiä, lyhytaikaisia esteitä projektin etenemiselle. Näitä riskejä ja haasteita pystyin omalta osaltani vähentää olemalla mahdollisimman joustava yhteistyökumppani.

Lisäksi syksyllä 2020 ja talvella 2021 vaikuttanut Covid-19 pandemia uhkasi interventioiden toteuttamista. Onneksi interventiot päästiin toteuttamaan ja kaikki osallistujat pysyivät terveinä.

6.4.2 Opinnäytetyön tilaajan aiheuttamien mahdollisten riskien kartoitus

Osallisuusprojektia suunnitellessa asumisyksikössä oli määrällistä vajuutta asukkaissa. Osallisuusprojektini onnistuminen vaati sen, että asukkaita olisi täysi määrä paikkakohtaisesti eli 7 asukasta. Vaarana oli, että osallisuusprojektin tuloksista olisi tulleet suppeat. Asukkaita oli lopulta osallisuusprojektin toteutusaikana neljä, mutta osallisuusprojekti onnistui hyvin tällä osallistujamäärällä.

Silmun asukkaat koostuvat 12–17-vuotiasta nuorista. Oli selvää, että tässä ikäluokassa ilmenee helposti haluttomuutta osallistua yhteiseen tekemiseen yhteisöpäivässä. Omalta osaltani edesautoin osallistumista kannustamalla ja innostamalla nuoria. Tämän lisäksi esittelin osallisuusprojektini tarkoituksen nuorille mahdollisimman kattavasti, ja he ymmärsivät osallisuusprojektin tavoitteen auttaa heitä osallisuudessa ja edistää nuorten äänen ja mielipiteiden kuulemisessa.

Mahdolliset riskit aikataulujen myöhästymiselle työn tilaajan puolesta olisivat olleet mahdollisia. Esimerkiksi sairaspöissaolojen takia yhteisöpäivän järjestäminen olisi voinut myöhästyä. Tämän lisäksi äkilliset tapaukset, kuten kiireelliset sijoitukset, olisivat voineet viedä työn tilaajan resursseja hetkellisesti ja näin olisivat viivytännyt osallisuusprojektin etenemistä aikataulussa.

Yhteisöpäivän jälkeen lähetin Nappula-sovelluksessa lyhyen kyselyn yhteisöpäivään osallistuneille asukkaille. Kyselyn tarkoitus oli kartoittaa asukkaiden kokemusta yhteisöpäivän onnistuneisuudesta. Riskinä arvioinnille olisi voinut olla asukkaiden haluttomuus vastata kyselyyn. Tätä riskiä minimoin kannustamalla nuoria osallistumaan loppukyselyyn ja kerroin nuorille palautteenannon hyödyistä. Henkilökunnan mielipiteen kuulin heidän antaman vapaan palautteen muodossa. Lisäksi osallisuusprojektissa mukana ollut ohjaaja antoi palautetta osallisuusprojektin aikana.

6.4.3 Osallisuusprojektin budjetti

Osallisuusprojektin kustannukset olivat projektin suunnitteluvaiheessa arvioiltaan pienet. Mahdolliset yhteisöpäivään käytettävät materiaalit tulivat Silmun puolesta valmiiksi. Myös tilat ovat Silmun omat tilat, joten niihin ei kulunut rahaa. Kustannuksia syntyi yhteisöpäivän ruokailusta, jota varten hankittiin elintarvikkeita sekä syömäpuikot.

Projektiin kului rahan sijaan ennemminkin aikaa. Opinnäytetyö vastaa 15 opintopistettä. Yksi opintopiste vastaa käytännössä 27-tuntia työskentelyä. Näin opinnäytetyön tekoon kului kokonaisuudessaan 405 tuntia työskentelyä.

Rahalliset kustannukset koostuivat ainoastaan tulostuskuluista. Tulostin tiedotteen opinnäytetyön tekijän esittelystä sekä yhteisöpäivän vietosta, sekä valmiista yhteisöpäivän suunnitelmasta. Hoidin tulostamisen koululla. Tulostamisen hinnasto on: A4 mustavalkoinen 0,03 euroa ja värillinen A4 0,15 euroa. Tulostukseen kului rahaa arvioltaan 0,21 euroa.

7 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin ja tarkastelen kriittisesti omaa toimintaani, mitä opin sekä mitä tekisin toisin, jos nyt suorittaisin tämän projektin alusta lähtien uudelleen. Nyt prosessoituani tekemääni osallisuutta tukevaa sekä lisäävää osallisuusprojektia, olen huomannut siinä olleen paljon hyvää. Löysin myös paljon kehitettävää. Ideointi sekä projektisuunnitelman teko oli alussa hidasta, ja minulta kesti kauan ymmärtää, miten projektisuunnitelma tehdään, jotta se on kattava ja sisältää kaikki projektille tunnusomaiset piirteet. Minulle oli tärkeää, että osaan projektissani toimia tavoitteellisesti, voimavaraistaen ja osallisuutta tukien ohjata asiakkaita eli nuoria tämän osallisuusprojektin toiminnoissa (Sosiaalialan kompetenssit, asiakastyön osaaminen, 2016).

Interventioiden suunnitteluvaiheessa, näin jälkikäteen huomasin, että minun olisi pitänyt huomioida Silmun näkemys aikataulussa paremmin. Sain palautetta, että osallisuusprojektini oli liian tiivis, ja olin siitä samaa mieltä. Minun olisi myös tullut huomioida nuorten voimavarat paremmin, ja jakaa interventioiden sisältö yhden viikon sijaan kahdelle viikolle. Näin osallistujat olisivat saaneet enemmän aikaa osallistumiselleen, ja ehkä osallisuuden määrä olisi voinut nousta entisestään. Nykyisellä aikataulutuksella hitaammin toimintaan mukaan pääsevät yksilöt kokivat varmasti osallisuusprojektini liian kuormittavaksi.

Silmun ohjaajien kanssa yhteistyö sujui todella hyvin. He olivat kiinnostuneita osallisuusprojektistani, osallistuivat ja auttoivat sekä ilmaisivat mielipiteensä ja kehityskohtia toimintaani. Tällaisessa ympäristössä oli helppo toimia ja vetää osallisuusprojektia. Oli hyvä, että Silmun puolesta sain vapaat kädet suunnitella ja ohjata toimintaa, joten sain itse runsaasti lisää kokemusta ryhmänohjauksesta sekä projektin suunnittelusta. Jälkikäteen ajateltuna olisin voinut haastatella ohjaajia laajemmin osallisuuden lähtötilanteesta, ja kuulla jokaista yksikössä työskentelevää ohjaajaa. Tämä ei kuitenkaan aikataulullisesti ollut mahdollista, sillä ohjaajien työaika ei aina osunut ajalle, kun olin yksikössä toteuttamassa osallisuusprojektiani, enkä halunnut työllistää liikaa yksikön ohjaajia. Tässä vaiheessa kuitenkin koin osaavani luoda ammatillisen vuorovaikutuksen- ja yhteistyösuhteen Silmun henkilökunnan kanssa ja arvioin hyvin heidän tarvettaan osallisuusprojektilleni asiakkaan näkökulmasta (Sosiaalialan kompetenssit, asiakastyön osaaminen, 2016).

Ryhmän ohjaustaidot sekä asiakastyön osaaminen on tärkeä osa-alue sosionomin osaamisen kompetensseja, ja mielestäni nämä osa-alueet toteutuivat osallisuusprojektini aikana hyvin. Interventioiden

aikana pystyin parhaiten toteuttaa näitä osaamisen alueita, kuten tukemalla yksilöiden kasvua ja kehitystä mahdollistaen nuorille osallistumisen vahvistan kokemuksen. (Sosiaalialan kompetenssit, asiakastyön osaaminen, 2016.) Osasin myös arvioida asiakastyötä sekä dokumentoida sitä asiakaslähtöisesti haastatteleamalla nuoria sekä suullisesti, että kirjallisesti.

Annoin palautekyselyn aikana nuorille hyvän mahdollisuuden kertaalleen arvioida opinnäytetyön ohjaajan toimintaa sekä vaikuttaa näin jatkossa aikuisten näkemyksiin nuorten osallistamisesta. Nuoret vastasivat palautekyselyyn sekä antoivat palautetta heitä haastatellessa, joten jokainen osallistuja tuki tätä mahdollisuutta dokumentointiin. Haastattelussa kävi ilmi, että osa nuorista olisi halunnut toimia enemmän omatoimisesti ja heillä olisi ollut kiinnostusta sekä voimavaroja oman osallisuutensa nostattamiseen. Tämä kävi ilmi suullisessa haastattelussa. Uskon, että pidemmällä ajallisella toteutuksella nuorilla olisi ollut mahdollisuus lisätä osallisuuttaan entisestään. Valitettavasti osallisuusprojektin aikataulut oli liian tiukka, kuten olen jo aiemmin todennut.

Interventioiden tuloksia oli jälkikäteen vaikea arvioida tapauskohtaisesti, sillä teettämäni palautekysely sisälsi palautteen projektista kokonaisuudessaan. Onneksi sain ohjaajilta palautetta jokaisen intervention jälkeen, myös kesken osallisuusprojektin, jotta osasin heti korjata suurimpia puutteita tai huomioida erinäisiä asioita. Esimerkiksi interventioiden alkuun suunnittelin puolenvälin jälkeen pienen rauhoittumisen ja osallisuusprojektiin maadoittumisen sen ansiosta, että eräs ohjaaja sitä minulle ehdotti. Tämä oli todella tärkeä huomio, ja helpotti nuorten keskittymistä aihesisältöön kussakin interventiossa.

Henkilöstöltä saamani palaute oli mielestäni hyvää ja toi esille juuri oikeita asioita osallisuusprojektista. Pystyin samaistua ohjaajien kokemukseen toteutuksestani. Lisäksi sain myös uusia näkökulmia ja oivalsin kehityskohtia työhöni projektissa mukana olleen ohjaajan palautteesta. Osallisuusprojektissa mukana ollut ohjaaja auttoi minua paljon, erityisesti ohjaustyössä sekä osallistujien aktivoinnissa, ja haluankin tässä todeta kiitollisuuteni hänelle mukanaolostaan.

Interventioiden päätyttyä minulla oli valmis malli yhteisöpäivien suunnitteluun ja viettoon jatkossa, ja tämä malli esiintyy tässä kirjallisessa opinnäytetyössä. Parhaassa tapauksessa yksikön ohjaajat saavat tästä mallista inspiraatiota tai apua tulevien yhteisöpäivien suunnitteluun ja toteutukseen. Olen myös toiveikas sen suhteen, että Silmun nuoret saivat tämän osallisuusprojektin kautta innostusta osallistua paremmin yhteisöpäiviin. Parhaassa tapauksessa nuoret olisivat saaneet intoa vaikuttamiseen ja osalli-

suuteen myös yhteisöpäivien ulkopuolella, esimerkiksi halua vaikuttaa omassa asemassaan lastensuojelun asiakkaana. Osallisuus ja vaikuttaminen lastensuojelussa ovat kuitenkin keskeisiä teemoja, ja asiakkaan kiinnostus oman etunsa edesauttamiseen on tärkeää.

Jatkossa esittäisin Silmun henkilökunnalle idean tällaisen osallisuusprojektin laajentamisesta. Yhteisöpäivien sijaan osallisuusprojekti voisi keskittyä johonkin yksikön toimintaa laajempaan kehittämiskohteeseen, jossa nuorilla olisi intoa olla mukana vaikuttamassa. Aiheena voisi olla esimerkiksi joki aloite alueen harrastusmahdollisuuksista nuorille. Näin nuoret pääsisivät näkemään osallisuuden ja näin myös vaikuttamisen mahdollisuuksia laajemmassa mittakaavassa. Tämä voisi myös vahvistaa nuorten minäpystyvyyden kokemusta positiivisesti.

LÄHTEET

Barby, M. [toim.] 2009. *Lastensuojelun ytimessä*. Helsinki.

Gretchel, A. Nousainen, L. Piekkari, U. *Osallisuuden portaat*. Saatavissa: <https://www.avi.fi/documents/10191/2142207/OSALLISUUDEEN+PORTAAT/0a87946b-36ab-44d9-96e6-2ec664443565>. Viitattu 12.11.2020

Hipp, T. Pollari, K. Luoma, S. 2018. *Nuorten äänen pitää kuulua! Nuorten osallisuus päätöksenteossa*. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Nuorten-aaenen-pitaa-kuulua-fi-nal.pdf>. Viitattu 1.11.2020

Hyvärinen, S. Pösö, T. 2018. *Lasten haastattelu lastensuojelussa*. PS-kustannus Jyväskylä.

Löow, M. 2002. *Onnistunut projekti*. Projektijohtamisen ja suunnittelun käsikirja. Helsinki: WS Bowell Oy.

Laakso, R. 2019. ”Ne näki musta” *Huostassa olevien lasten hyvinvointi ja sijaishuoltoon liittyvät kokemukset*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Management Consulting Services Oy, 2020. *PDCA- malli ja jatkuva parantaminen*, Saatavissa: <https://mcs.fi/pdca-malli-ja-jatkuva-parantaminen/>. Viitattu 15.9.2020.

Pajulammi, H. 2014. *Lapsi, oikeus ja osallisuus*. Talentum, Helsinki.

Silmun lastensuojeluyksikkö, *toimintasuunnitelma*. 2020.

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2019. *Lastensuojelun laatusuositus*. Helsinki. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161862/STM_2019_8_J_Lastensuojelun_laatusuositus.pdf?sequence=4&isAllowed=y. Viitattu: 20.11.2020

Tanskanen, I & Timonen-Kallio, E. 2010. *Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä*. Turun ammattikorkeakoulu.

Yhdessä kasvaminen ja kehittyminen, mielenterveys ja ihmissuhteet. Saatavissa: <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/yhdessa%20kasvu-ja-kehittyminen>. Viitattu 18.10.2020.

YK:n yleissopimuksen lasten oikeuksista (60/1991), FINLEX 2021. Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2. Viitattu 10.2.2021.

HEI KAIKKI!

Olen Iida Sorvisto, opiskelen viimeistä vuottani sosionomiksi Centria Ammattikorkeakoulussa. Teen parhaillaan opinnäytetyöprojektiani. Opinnäytteeni tilaajana toimii Silmun lastensuojeluyksikkö. Osana opinnäytetyöni projektia järjestän yhteisöpäivän Silmun asukkaille. Tätä yhteisöpäivää on määrä viettää marraskuun 2020 aikana. Yhteisöpäivässä on tarkoituksena tukea ja lisätä Silmussa asuvien nuorten osallisuutta.

Mitä osallisuus on ja mitä sillä tarkoitetaan?

Osallisuuden käsite on yleinen erityisesti keskustelussa **lasten mahdollisuuksista osallistua** eri toimintaympäristöissä. Osallisuuden yksi perusmerkitys onkin tietynlainen osallistuminen.

Lasten osallisuus toteutuu, kun he pääsevät osallistumaan tietynlaiseen toimintaan tietynlaisessa ilmapiirissä. Tällöin lapsi on osallinen mahdollisuuksista tulla kuulluksi ja vaikuttaa. Tässä osallisuuden toteutuminen edellyttää aikuiselta lapsen kunnioittamista ja oikeanlaisen ilmapiirin luomista lapsen kohtaamiseen, jotta lapsi voi tuntea aikuisen arvostavan hänen ajatuksiaan.

Järjestämäni yhteisöpäivän aikana haluan tukea juuri **sinua** osallistumaan ja ilmaisemaan mielipiteesi. Saavu yhteisöpäivään avoimin mielin, jotta saisit siitä mahdollisimman paljon hyötyä ja oppeja itsellesi!

Ystävällisin terveisin,

Iida Sorvisto

1. Kuinka hyvin koit oman osallisuutesi toteutuneen yhteisöpäivän aikana?

Vastaa valitsemalla 1-5. 1=huonosti 5 =hyvin 1 2 3 4 5

2. Miten varmasti tällaisesta osallisuutta tukevasta yhteisöpäivästä olisi sinulle hyötyä jatkossakin?

Vastaa valitsemalla 1-5. 1=huonosti 5 =hyvin 1 2 3 4 5

3. Kuinka hyvin koit ohjaajien onnistuneen nuorten osallisuuden tukemisessa yhteisöpäivän aikana? Vastaa valitsemalla 1-5. 1=huonosti 5 =hyvin 1 2 3 4 5

4. Kuinka halukas olisit osallistumaan osallisuuttasi lisäävään ja tukevaan yhteisöpäivään jatkossakin? Vastaa 1- En haluaisi osallistua, 5- Osallistuisin mielelläni 1 2 3 4 5

5. Miten koet osallisuutta tukeva ja lisäävä yhteisöpäivä paransi yhteishenkeä asukkaiden keskuudessa? Vastaa 1- Ei parantanut, 5- Paransi selkeästi 1 2 3 4

Kiitos vastauksistasi! Nyt voit kirjoittaa vapaasti palautetta opinnäytetyön tekijälle.

Taulukko opinnäytetyön budjetista

Budjetti

ESIMERKKI:

Yhteisöpäivä

Silmun yhteisöpäivää vietetään tiistaina 3.11.2020. Yhteisöpäivä alkaa kello 18 yhteisissä tiloissa.

Tämä yhteisöpäivä toimii osana projektiani, ja tulen järjestämään tämän yhteisöpäivän teille.

Aiheena yhteisöpäivässä on nuorten osallisuuden tukeminen. Yhteisöpäivä koostuu yhteisökouksesta, erilaisista harjoitteista sekä lopuksi leikimme tai rentoudumme toiveidenne mukaan.

Voit halutessasi valmistautua yhteisöpäivään suunnittelemalla hauskan leikin tai pelin, jonka pidämme yhteisöpäivän lopussa. Muuten sinun ei tarvitse varautua yhteisöpäivään mitenkään erityisemmin. Pääasia, että olet mukana! 😊

Yhteistyöterveisin, Iida Sorvisto

Palautekeskustelu Silmun henkilökunnan kanssa

Miten opinnäytetyön tekijä onnistui osallisuuden lisäämisessä yhteisöpäivän aikana?

Miten opinnäytetyön tekijä onnistui huomioimaan kaikki osallistujat yhteisöpäivän aikana?

Miten tai millä keinoilla opinnäytetyön tekijä olisi voinut lisätä osallisuutta paremmin yhteisöpäivän aikana?

Miten opinnäytetyön tekijä olisi voinut huomioida kaikki osallistujat paremmin yhteisöpäivän aikana?

Miten opinnäytetyön tekijä onnistui yhteisöpäivän suunnittelussa? Mitä opinnäytetyön tekijä olisi voinut tehdä toisin suunnitellessaan yhteisöpäivää?

Miten opinnäytetyön tekijä onnistui yhteisöpäivän tiedottamisessa?

Mitä opinnäytetyön tekijä olisi voinut tehdä paremmin yhteisöpäivän tiedottamisessa?

Vapaa sana, kehuja, kehitettävää ja kommentteja.

Haastattelu Silmun asukkaille koskien yhteisöpäivien suunnittelua ja toteutusta.

Millainen on mielipiteesi yhteisöpäivistä nykyään? Millainen on oma motivaatiosi osallistua yhteisöpäivien viettoon?

Olisiko sinulla motivaatiota osallistua yhteisöpäivän toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen?

Millaisia ideoita sinulla olisi toiminnan suhteen?

Haluaisitko jatkossa suunnitella ja toteuttaa toimintaa itsenäisesti vai yhdessä muiden asukkaiden ja ohjaajien kanssa?

Tämä suunnittelukirja on _(oma nimi)_ omistama. Tätä kirjaa täytetään aina, kun suunnitellaan yhteisöpäivän toimintaa omatoimisesti.

Päivämäärä:

Mitä suunnittelin tänään?

Päivämäärä:

Mitä suunnittelin tänään?

Päivämäärä:

Mitä suunnittelin tänään?